



UMHVØRVISMÁLARÁÐIÐ

Landsstýrismálanevndin

Tórshavn, tann 7. októbur 2024

Niðurstøður í ummæliskrivi hjá Umhvørvismálaráðnum

- Uppritið hjá lögtingsumsitingini lyftir ikki próvbyrðuna fyri, at landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni hevur borið lögtinginum skeivar upplýsingar.
- Málið verður av órøttum burturav gjørt til ein spurning um, hvørt tað í frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini eru ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum. Men landsstýriskvinnan sipaði ikki burturav til frágreiðingina hjá landsgrannskoðanini.
- Orðini hjá landsstýriskvinnuni mugu skiljast í samanhanginum, sum tey vórðu søgd í. Landsstýriskvinnan gjørdi undir 3. viðgerð tann 2. mai 2024 greitt, at avbjóðingar vóru við rakstrinum hjá Bústøðum, serliga av byggikostnaði og høgari rentu. Landsstýriskvinnan vísti somuleiðis á, at frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini hevði víst á viðurskiftir, sum máttu tillagast.
- Landsstýriskvinnan umrøddi síðan eina kanning, sum lögtingsgrannskoðararnir høvdu biðið Januar gjørt av langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum. Hon kunnaði lögtingið um, at Bústaðir høvdu sett tiltøk í verk til at betra um rakstur og mannagongdir, og at hon hevði álit á, at stýrið fór at fremja hesar ætlanirnar.
- Við hesi fyrirtreytini segði landsstýriskvinnan seg ongar ábendingar hava um trupulleikar við við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum. Hon kunnaði eftir bestu sannføring um, at Bústaðir vóru í ferð við at taka hond um trupulleikarnar, sum nevndir vóru í frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini, og at hon tí ikki metti Bústaðir at hava trupulleikar við langtíðarhaldfórinum.
- Talan var um eina meting um óviss framtíðarviðurskifti, sum landsstýriskvinnan gjørdi við støði í síni samlaðu vitan – ikki bara frágreiðingini frá landsgrannskoðanini – og við fyrirtreytum, sum hon kunnaði um á lögtingsins røðarapalli.

UMHVØRVISMÁLARÁÐIÐ

- Málið snýr seg sostatt um eina meting, har ið tað er nærum ógjørligt at prógva skuld.
- Í fyribilsniðurstøðuni roynir løgtingsumsitingin at objektivera hugtakið ábending, men tað ber ikki til. Hugtakið fær ikki innihald, fyrr enn okkurt verður sagt at vera ábending um okkurt annað, og tí má altíð leggjast upp fyri ítøkiligum samanhangi.
- § 5, stk. 2, í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins er ein revsiáseting, og tí eiga vanligar revsirættarligar meginreglur at galda. Tað er uppgávan hjá landsstýrismálanevndini at prógva skuldina hjá landsstýriskvinnuni. Tað ger fyribilsniðurstøðan ikki. Hinvegin brúkar landsstýrismálanevndin øvuta próvbyrðu, har ið landsstýriskvinnan skal prógva, at hon er ósek.
- Landsstýriskvinnan skal ikki prógva, at hon *ikki* tilvitað hevur sagt ósatt fyri løgtinginum, og tí er tann øvuta próvbyrðan, sum gongur aftur í fyribilsniðurstøðuni, brot á vanligar revsi- og próvrættarligar meginreglur og eitt álvarsligt álop á rættartrygdina hjá landsstýriskvinnuni.
- Við tað at § 5, stk. 2, er ein revsiáseting og landsstýrismálanevndin skal meta, um grundarlag er fyri revsing, eigur allur ivi at verða roknaður landsstýriskvinnuni til fyrimumar.
- Landsstýrismálanevndin kann ikki síggja burtur frá, at landsstýriskvinnan í síni røðu kunnaði løgtingið um fyritleytingar fyri síni útsøgn. At trupulleikar vóru, men at Bústaðir vóru í ferð við at lofta teimum. At hon hevði álit á, at stýrið fór at megna at venda gongdini. Og at hon tí ikki hevði orsök at halda, at kanningin hjá Januar fór at koma eftir, at trupulleikar vóru við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum.
- Umhvørvismálaráðið mælir í fyrra lagi landsstýrismálanevndini til at sleppa málinum, vísandi til, at tað ikki er prógvað – enn minni út um allan rímiligan iva – at landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni hevur borið løgtinginum skeivar upplýsingar.
- Skuldi landsstýrismálanevndin kortini framvegis havt illgruna um, at landsstýriskvinnan kann dragast til svars, t.e. *revsast*, fyri at hava brotið § 5, stk. 2, í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins, skal Umhvørvismálaráðið í seinna lagi heita á nevdina um at fáa løgtingsforkvinnuna at seta ein kanningarstjóra at kanna og gera løgtinginum eina frágreiðing um málið sum fyriskrivað í § 38, stk. 2, í stýrisskipanarlógini.

Ummælissskriv viðvíkjandi fyribilsniðurstøðu í eftirlitsmáli hjá landsstýrismálaneyndini um embætisfærsluna hjá Ingilín D. Strøm, landsstýriskvinnu í umhvørvismálum

Landsstýrismálaneyndin hevur í skrivi dagfestum 23. septembur 2024 sent landsstýriskvinnuni í umhvørvismálum eina fyribilsniðurstøðu til ummælis viðvíkjandi einum eftirlitsmáli um embætisfærsluna hjá landsstýriskvinnuni.

Skrivarin hjá landsstýrismálaneyndini vátar í telduposti til aðalstjóran í Umhvørvismálaráðnum tann 23. septembur 2024, at fyribilsniðurstøðan, sum er send landsstýriskvinnuni til ummælis, er ein beinleiðis endurgeving av einum uppriti hjá lögtingsumsitingini.

Tað stendur Umhvørvismálaráðnum greitt, at lögtingsumsitingin og Umhvørvismálaráðið leggja heilt ymiskar fyritleytir til grund, og tí fer Umhvørvismálaráðið í hesum skrivinum at leggja dent á at lýsa, hvat ið landsstýriskvinnan legði til grund – og hvat ið hon *ikki* legði til grund – tá ið hon segði seg ongar ábendingar at hava um trupulleikar við langtíðarhaldfærinum hjá Bústøðum.

Umhvørvismálaráðið fer í fyrra lagi at grundgeva fyri, hví Umhvørvismálaráðið metir, at uppritið í summum færum at byggir á skeivar fyritleytir, og at niðurstøðurnar tí ikki halda.

Umhvørvismálaráðið fer í seinna lagi at vísa á, at uppritið í øðrum færum byggir á ivasamar fyritleytir um metingarviðurskifti, sum ikki bera eina niðurstøðu um, at landsstýriskvinnan við sínum *subjektivu metingum* við støði *síni tøku vitan* tilvitað ella av grovum ósketni skal hava borið lögtinginum skeivar upplýsingar.

Longu av tí grund, at Umhvørvismálaráðið og onnur kunnu seta *rímiligt* og *grundað* spurnartekn við fyritleytirnar, ber illa til at skoða tær sum *eintýtt staðfestar sannleikar*, sum kunnu vera haldgott grundarlag undir eini niðurstøðu, sum – av fyriliti fyri rættartrygdini hjá landsstýriskvinnuni – eigur at hava sum fyritleyt, at tað er *prógvað út um allan rímiligan ella grundaðan iva*, at landsstýriskvinnan tilætlað ella av grovum ósketni hevur sagt ósatt fyri lögtinginum og tí kann *revsast*. At rímiligt og grundað spurnartekn kann setast við fyritleytirnar, eigur eftir vanligum rættarligum meginreglum at verða roknað landsstýriskvinnuni til fyrimunar, tá ið støða skal takast til, um landsstýriskvinnan *á revsiverdan hátt* hevur brotið eina revsiáseting.

Eisini metir Umhvørvismálaráðið niðurstøðuna – at landsstýriskvinnan tilvitað skal hava borið lögtinginum skeivar upplýsingar – at byggja á eitt so slakað próvkrav, at rættartryggin hjá landsstýriskvinnuni verður sett til viks, um niðurstøðan stendur við.

Skuldi landsstýrismálaneyndin eftir at hava lisið viðmerkingarnar hjá Umhvørvismálaráðnum framvegis havt illgruna um, at landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni hevur givið lögtinginum skeivar upplýsingar, skal Umhvørvismálaráðið, vísandi til § 38, stk. 2, í lögtingslóg nr. 103 frá 26. juli 1994 um stýrisskipan Føroya, sum broyttari við lögtingslóg nr. 75 frá 25. mai 2009 (stýrisskipanarlógini), heita á neyndina um at fáa lögtingsforkvinnuna at seta ein óheftan kanningarstjóra at kanna, um tað eintýtt kann prógvast, at landsstýriskvinnan hevur brotið

revsiásetingina í § 5, stk. 2, í lögtingslóg nr. 90 frá 4. juni 1996 um ábyrgd landsstýrisins sum broyttari við lögtingslóg nr. 131 frá 3. desember 1996 (lögtingslóg um ábyrgd landsstýrisins) og tí kann revsast. Umhvørvismálaráðið metir skuldsetingarnar at vera alt ov álvarsligar til, at landsstýrismálanevndin við støði í fyriliggjandi uppriti, har ið spurnartekn kann setast við bæði grundgevingar, próvkrøv og -byrðu og – mest av øllum – vantandi fyrilit fyri rættartrygdini hjá landsstýriskvinnuni, kann halda fast við fyribilniðurstøðuna, at landsstýriskvinnan *á revsiverdan hátt* hevur brotið lögtingslóg um ábyrgd landsstýrisins.

Landsstýrismálanevndin rættarligt eftirlit við landsstýrinum

Í uppritinum verður skrivað, sum rætt er, at uppgávan hjá landsstýrismálanevndini sambært § 38 í stýrisskipanarlógini er at hava *rættarligt* eftirlit við, at starvið hjá landsstýrinum verður útint lógliga. Síðan verður víst til § 5, stk. 2, í lögtingslóg um ábyrgd landsstýrisins, sum ásetur, at landsstýrisfólk, sum tilvitað ella av grovum ósketni bera lögtinginum skeivar ella villleiðandi upplýsingar, verða *revsað*.

Sagt verður, at “fyri at kunna siga, at tað var tilætlað at geva skeivar upplýsingar, er tað ein treyt, at landsstýriskvinnan visti ella átti at vita, at upplýsingarnar vóru skeivar”. Hetta er rætt, eins og tað er ein treyt fyri at kunna siga, at landsstýriskvinnan tilætlað hevur givið lögtinginum skeivar upplýsingar, at *landsstýrismálanevndin* veit, at upplýsingarnar eru skeivar. Sum víst fer at verða á, metir Umhvørvismálaráðið hvørki, at lögtingsumsitingin veit, ella at hon hevur ført greið og eintýdd prógv fyri, at metingin og forsøgnin hjá landsstýriskvinnuni var eintýtt skeiv, tá ið landsstýriskvinnan segði seg ongar ábendingar at hava um avbjóðingar við langtíðarhaldførinum hjá Bústøðum. Tí er henda treytin fyri at kunna siga, at landsstýriskvinnan tilætlað gav lögtinginum skeivar upplýsingar ikki lokin, og tí heldur niðurstøðan sambært uppritinum ikki.

Viðvíkjandi tí rættarlaga eftirlitinum hjá landsstýrismálanevndini metir Umhvørvismálaráðið tað vera umráðandi, at nevndin ger sær greitt, at tað er *landsstýrismálanevndin* við sínum fólkaræðisliga mandati, sum sambært § 38 í stýrisskipanarlógini skal hava eftirlit við, at landsstýrið útinnir sítt starv á lógligan hátt. Lögtingsumsitingin styðjar nevdina, men avgerðarførleikan og ta parlamentarisku ábyrgdina eigur bara nevndin sjálv. Tók nevndin onga sjálvstøðuga støðu til eitt mál, men fylgdi tilmælum frá umsitingini uttan sjálvstøðuga meting, var tað umsitingin, sum í veruleikanum útinti eftirlitið, sum landsstýrismálanevndin er sett í verðina at útinna. Tað hevði máað støðið undan tí parlamentariska leiklutinum hjá nevdini og gruggað valdsbýtið millum tað lóggevandi og tað útinnandi valdið.

Landsstýrismálanevndin er ikki ein kærunevnd, men ein parlamentarisk eftirlitsnevnd. Hóast landsstýrismálanevndin gjøgnum eina subjektiva klagu, sum kann vera stýrd av alskyns dagsskráum, kann verða *gjørð var við* eitt mál, sum hon so velur at *taka upp*, er nevndin *ikki* bundin av, hvussu ein subjektivur klagari leggur eitt mál fram. Nevndin skal sum eftirlitsnevnd kanna mál eftir egnum tykki og hevur frælsi at síggja burtur frá ella leggja aftur at upplýsingunum í eini klagu. Landsstýrismálanevndin skal sum *rættarlig* eftirlitsnevnd tryggja, at mál verða kannað *objektivt* og *óheft*.

Á viðmerkingunum til § 38 í stýrisskipanarlógini, sum lesast kunnu í álitinum¹ frá nevdini, sum landsstýrið tann 1. apríl 1993 setti at kanna stýrisskipanarviðurskiftini hjá Føroyum, skilst, at landsstýrismálanevndin bæði við egnum kanninum og fráboðanum uttaneftir kann gera seg *kunniga* við møgulig óreglulig viðurskiftir:

¹ <http://tilfar.lms.fo/logir/ali/1993.12%20Álit%20um%20Stýrisskipan%20Føroya.pdf>

UMHVØRVISMÁLARÁÐIÐ

“Landsstýrismálanevndin kann gera seg kunnuga við óreglulig viðurskipti bæði við egnum kanningum og við, at borgarar landsins gera nevdina vara við, at hildið verður, at óregluliga er framfarið.”²

Á hesum skilst eisini, at kanningar hjá landsstýrismálanevndini sjálvari hava til endamáls at fáa greiðu á, um nevdin metir illgruna vera um óreglulig viðurskiptir. Kemur nevdin eftir slíkum illgruna, leggur skipanin sambært stýrisskipanarlógini upp til, at nevdin fær løgtingsforkvinnuna at seta ein kanningarstjóra at kanna nærri, um nakað óregluligt er farið fram. Skipanin tykist *ikki* at leggja upp til, at landsstýrismálanevndin *sjálv* skal gera kanningar – eitt nú biðja um frágreiðingar – til at *staðfesta* brot á revsiásetingar sum í hesum førinum. Hetta av fyriliti fyri rættartrygdini hjá tí, sum kemur undir illgruna, og tí siga viðmerkingar til ásetingina í stýrisskipanarálitinum um kanningarstjórakanningarnar:

“Orðið kanningarstjóri verður nýtt fyri at vísa á, at tann, sum kannar, hevur heimild at gera avhoyringar, har hann setur ein spyrjara og gevur landsstýrismanninum, sum er undir illgruna, móguleika eisini at tilnevna sær eitt umboð sum undir avhoyringunum kann seta fram spurningar hansara vegna.”³

Samanhangur og fyritleytingar fyri útsøgnunum hjá landsstýriskvinnuni

Umhvørvismálaráðið metir tað vera umráðandi at gáa um samanhangin, sum orðini hjá landsstýriskvinnuni um *langtíðarhaldføri* vórðu framborin í.

Landsstýriskvinnan nevndi fyrstu ferð orðið *ábendingar*, tá ið hon sum tann fyrsta hevði orðið undir 3. viðgerð tann 2. mai kl. 13:10.

Landsstýriskvinnan treiv fyrst stutt í 2. viðgerð tann 17. apríl 2024, sum í stóran mun hevði snúð seg um frágreiðingina hjá landsgrannskoðanini:

“[...] at tað eru nøkur onnur, eh, viðurskiptir, sum líkasum liggja í luftini, og tað er sjálvandi hetta, sum eisini kom fram undir øðru við..., aðru viðgerð, og sum eisini liggur eitt sindur í luftini nú. Tað er henda frágreiðingin frá landsgrannskoðanini, sum eg haldi, at vit hava gjøgnumgingið nokkso væl til aðru viðgerð eisini. Eh, nú er tíðin stutt til triðju viðgerðina, eh, men eg haldi, at, eh, tað bleiv væl svarað upp á líkasum tann kritikkin, sum, sum kom í landsgrannskoðanini.”

Landsstýriskvinnan metti seg at hava sagt tað, sum var at siga, um tað, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini hevði varpað ljós á: at hon og Umhvørvismálaráðið støðugt samskiptu við stýrið, sum var tilvitað um trupulleikarnar og hevði tikið og fór at taka neyðug stig til at lofta teimum.

Landsstýriskvinnan var nú komin víðari og leit fram ímóti kanningini, sum løgtingsgrannskoðararnir høvdu biðið grannskoðarafyrirøkuna Januar um at gera av langtíðarhaldførinum hjá Bústøðum.

Tá ið landsstýriskvinnan fyrstu ferð nevndi *ábendingar*, sipaði hon í sama viðfangi til kanningina, sum var á veg – hon kom tann 8. mai 2024 – og segði:

² Álit um stýrisskipanarviðurskipti Føroya, Tórshavn 1994, s. 192

³ Álit um stýrisskipanarviðurskipti Føroya, Tórshavn 1994, s. 192

UMHVØRVISMÁLARÁÐIÐ

“Eh, tað, sum so er aftur at tí, tað er, at **løgtingsgrannskoðararnir hava, hava víst á, eh, um langtíðarhaldføri og fíggjarligt haldføri – langtíðarstrategi og fíggjarligt haldføri – og har vil eg vísa á, at, altso, fyri tað fyrsta, so haldi eg, tað er vigtigt at siga, at, eh, eru trupulleikar við langtíðarhaldførinum – tann **frágreiðingin** er ikki liðug enn – so skal mann sjálvandi gera nakað við tað. Eh, tað **síggi eg ongar ábendingar** á, sum nú er, men er tað tað, so tekur mann tað.”**

Aðru ferð landsstýriskvinnan nevndi **ábendingar**, var í svari til Bárð Nielsen, løgtingsmann, sum eisini sipaði til kanningina, sum var á veg, og segði seg hava skilt landsstýriskvinnuna soleiðis:

“[...] vissi eg skilji landsstýriskvinnuna rætt, gjøgnum forkvinnuna, her á tingsins røðarapalli, so sigur hon tað, at hon ætlar sær at brúka heimildina, vitandi um, at tað er ein ávís óvissa um langtíðarhaldførið hjá grunninum, men at **tað verður kannað í løtuni**. Er tað soleiðisnar, at Ingilín Strøm, landsstýriskvinna, gjøgnum forkvinnuna, ætlar sær at aktivera hesa lógarsamtyktina, vitandi um, at ein **kanning er á veg**, ella ætlar hon at biðja, inntil kanningin er liðug?”

Landsstýriskvinnan svaraði og sipaði aftur til kanningina, sum var á veg:

“Tað, sum – eh – vit biðja um í uppskotinum, tað er, at mann økir lániheimildina til Bústaðir, til Húsálansgrunnin. Og, sum nú er, so **eru ikki ábendingar – havi eg ikki fingið ábendingar** – um, at trupulleikar eru við langtíðarhaldførinum hjá Bústøðum. Tað er so eisini nakað, sum **løgtingsgrannskoðararnir hava biðið um at fáa eina frágreiðing** um. Tann **frágreiðingin**, hon kemur væntandi, ja, eg – eg veit ikki, hvat mann skal rokna við, men væntandi innan teir næstu mánaðirnar. Og tá fáa vit so, eh, at **síggja**, um tað er nakað, sum mann skal arbeiða víðari við. Eru avbjóðingar við langtíðarhaldførinum, so skal mann sjálvandi hyggja upp á tað. So skal mann sjálvandi arbeiða við tí. Men **eg havi ongar ábendingar** um, at tað eru trupulleikar við langtíðarhaldførinum hjá Bústøðum. Takk fyri.”

Eisini tann næsta viðmerkingin í orðaskiftinum sipaði til kanningina, sum var á veg. Beinir Johannesen, løgtingsmaður, segði:

“Takk fyri. Nú er, sigur landsstýriskvinnan, hon hevur onga ábending um, at langtíðarhaldførið ikki er í lagi, men tað er hvørt falt ein staðfesting, sum vit kunnu sum løgtingslimir, sum sita her, tað er tað, at vit vita, at **løgtingsgrannskoðararnar hava biðið um at fáa kannað langtíðarhaldførið**. Og eigur mann ikki at fáa greiðu á tí fyrst og fremst, áðrenn mann fer víðari við hesum málinum her beint? Tí at vit eiga at, eh, taka avgerð á einum upplýstum grundarlagi, og eg haldi ikki, at so leingi sum henda **kanningin er í gongd**, so fáa vit ikki gjørt tað. So hugsi eg eisini at spyrja landsstýriskvinnuna, nær henda **kanningin verður liðug**, soleiðis har, at mann veit nøkulunda, hvat, eh, nær ið mann kann vænta sær, at mann veit hesi svarini her.”

UMHVÖRVISMÁLARÁÐIÐ

Hóast landsstýriskvinnan, tá ið hon lítur fram ímóti kanningini hjá Januar, sigur seg ongar ábendingar hava um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum – t.e., at hon við stóði síni heildarfatan ikki hevur *grund* til at halda, at Januar fer at koma eftir, at trupulleikar eru við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum, so ásannar hon í svarinum til Beinir Johannesen, lögtingsmann, at hon vegna frágreiðingina hjá landsgrannskoðanini er í samskipti við stýrið í Bústøðum um viðurskiptir, sum mugu tillagast:

*“Tí eri eg púra samd í tí, at tað skal mann hyggja upp á og fáa loyst, og tað er nakað, sum vit politiskt eisini skulu taka upp. **Harafsurat, so vísir landsgrannskoðanin á nøkur viðurskiptir, sum eiga at verða tillagaði. Og tað er eisini nakað, sum eg eri, og sum mann alla tíð er í samskipti við stýrið um. Men tann kritikkurin, sum kemur, ella tann vandin, vansin, sum kemur við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum, tað kemur frá lögtingsgrannskoðarunum. Teir hava biðið um eina frágreiðing. Hon kemur.**”*

Á hesum skilst, at landsstýriskvinnan – tá ið hon segði seg ongar ábendingar hava um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum – á ongan hátt royndi at *sáa iva* um teir trupulleikar, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini *hevði* varpað ljós á.

Samanhangurin vísir greitt, at landsstýriskvinnan, tá ið hon segði seg ongar ábendingar hava um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum, leit fram ímóti kanningini hjá Januar, sum fór at staðfesta, um orsök var at stúra fyri langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum. Hesin samanhangurin – at ein serkøn kanning frá einum ríkisgóðkendum grannskoðaravirki nærkaðist, sum annaðhvørt fór at vátta ella at avsanna stúranina hjá summum tingfólkum – talar *greitt* ímóti einum og hvørjum incitamenti og harvið eini og hvørji tilætlan – hjá landsstýriskvinnuni at villleiða ella káva út yvir nakað.

Orsøkin til, at landsstýriskvinnan segði, sum hon segði, var, at hon – vegna samskiptið hjá sær og Umhvørvismálaráðnum við Bústaðir, har ið hon var kunnað um, at langtíðarhaldfórið *var* nøktandi við tí leisti, sum stýrið hevði sett út í kortið – legði tað til grund, sum haldfórisfrágreiðingin hjá Januar eisini staðfesti seks dagar seinni: at langtíðarhaldfórið hjá Bústøðum *var* nøktandi. At hava *ábending* um, at trupulleikar eru við langtíðarhaldfórinum, skal í samanhanginum skiljast sum at hava *grund* til at halda, at trupulleikar eru við langtíðarhaldfórinum. Tað, sum landsstýriskvinnan segði, var tí, at hon ikki helt seg hava nakra *grund* til at ivast í langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum. Samstundis lovaði hon at lofta trupulleikanum, *skuldi* kanningin – mótsett tí, sum hon roknaði við – komið eftir, at trupulleikar *vóru* við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum.

Landsstýriskvinnan legði sostatt *aðrar* fyritleytingir til grund enn tey, sum at síggja til *bara* lögdu frágreiðingina hjá landsgrannskoðanini til grund. Landsstýriskvinnan tulkaði í hesum samanhanginum *ikki* trupulleikarnar, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini við stakroyndum hevði givið eina støðulýsing av, sum ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá øllum bústaðafelagnum.

Undir 3. viðgerð tann 2. mai 2024, varð málið atkvøtt aftur í nevnd. Rættarnevndin hitti stýrisformannin og landsstýriskvinnuna í umhvørvismálum á fundi tann 14. mai 2024, og í álitinum, sum varð lagt fram tann 15. mai 2024, sigur meirilutin m.a.:

“Nevndin hevur fingið upplýst, at langtíðarhaldfórið hjá Bústøðum er nøktandi. Tað er serliga raksturin og rentukostnaðir, ið tyngja Bústaðir. Tað verður tó arbeitt við at lætta um raksturin. Somuleiðis er tað upplýst, at í verkætlanum í framtíðini er neyðugt

UMHVÖRVISMÁLARÁÐIÐ

at fáa byggikostnaðin so langt niður sum gjørligt, umframt at byggja meira saman við øðrum. Við hesum uppskotinum verður nú eisini møguligt hjá Bústøðum at stovna almannagagnlig bústaðarfeløg saman við kommununum. Teir spurningar, sum løgtingsgrannskoðararnir hava reist, skulu takast í álvara. Tað er upplýst fyri nevndini, at tað verður arbeitt við at bøta um fleiri av teimum viðurskiftunum, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini vísir á. Tað verður arbeitt við at trimma raksturin, at finna loysnir fyri at fáa byggikostnaðin niður og at fáa planlagt viðlíkahald. Bústaðir arbeiða eftir bústaðarpolitikki landsins. Tað er tó neyðugt at endurskoða bústaðarpolitikk landsins. Tað hava landsstýriskvinnan við bústaðarmálum og mong onnur víst á. Samstundis er eisini tørvur á, at Bústaðir kunnu halda fram við sínum virksemi fyri at fáa fleiri bústaðir á føroyska bústaðarmarknaðinum. Við hesum viðmerkingum tekur meirilutin undir við málinum og mælir Løgtinginum til at samtykkja uppskotið.”

Eftir at hava hitt stýrið í Bústøðum á fundi legði meirilutin í rættarnevndini sostatt – júst sum landsstýriskvinnan tann 2. mai 2024 – til grund, at langtíðarhaldfærið hjá Bústøðum var nøktandi. Løgtingið tók málið til 3. viðgerð og samtykti málið endaliga tann 17. mai 2024.

Ymisk fatan og virðing

Undir 2. og 3. viðgerð av løgtingsmáli 59/2023 tóku summi tingfólk sær tykni av, at landsstýriskvinnan – sum ikki hevði somu áskoðan sum løgtingsgrannskoðararnir – ikki skuldi sýna lögtingsins stovnum og parlamentarisku organum virðing. Fatanin tyktist at vera, at tekur tú ikki undir við tí, sum lögtingsins stovnar og parlamentarisku organ føra fram, eigur tú av virðing fyri skipanini kortini treytaleyst at taka tað til eftirtektar.

Landsstýriskvinnan hevur stóra virðing fyri løgtinginum og tess stovnum og parlamentarisku organum og skal avsanna, at tað bar boð um vantandi virðing, at landsstýriskvinnan við støði í síni egnu meting og tøku vitan hevði aðra fatan av einum metingarmáli enn lögtingsgrannskoðararnir og landsgrannskoðanin.

Í tí ítøkiliga málinum ásannaði landsstýriskvinnan trupulleikarnar, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini hevði varpað ljós á, og kunnaði løgtingið um, at hon – t.e. hon og Umhvørvismálaráðið – hevði umrøtt trupulleikarnar við Bústaðir, sum hevði sannført hana um, at neyðug stig vóru og fóru at verða tikin til at lofta trupulleikunum. Tað var longu í sambandi við næstseinasta stjóraskefti – í februar 2024 – at stýrið fyrstu ferð kunnaði landsstýriskvinnuna um tiltøk, sum fóru at verða sett í verk til at bøta um raksturin. Hetta sama endurtók stýrisformaðurin fleiri ferðir í samskifti við Umhvørvismálaráðið teir næstu mánaðirnar, m.a. eftir at lögtingsgrannskoðararnir í skrivi til landsstýriskvinnuna tann 13. mars 2024 høvdu sagt seg stúra fyri fíggarliga haldfærinum hjá Bústøðum.

Landsstýriskvinnan hevði ikki somu fatan sum lögtingsgrannskoðararnir og onnur tingfólk, at støðulýsingin sambært frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini í sær sjálvari gav ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfærinum hjá bústaðafelagnum. Ein høvuðsorsøk til hetta var, sum landsstýriskvinnan gjørdi greitt á tingsins røðarapalli, at landsstýriskvinnan – t.e. landsstýriskvinnan og Umhvørvismálaráðið – hevði umrøtt trupulleikarnar við Bústaðir, sum høvdu kunnað hana um, at neyðug stig vóru og fóru at verða tikin til at lofta trupulleikunum, og at langtíðarhaldfærið hjá bústaðafelagnum við ætlanini hjá stýrinum var nøktandi.

Landsstýriskvinnan metti eftir öllum at dæma ekki um útlitini fyri langtíðarhaldförunum hjá Bústøðum við stöði í somu fyrirteytum sum tey, sum bara tyktust at meta um útlitini við stöði í stöðulýsingini sambært frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini. Vegna samskiftið hjá landsstýriskvinnuni og Umhvörvismálaráðnum við stýrisformannin og stýrið í Bústøðum *tulkaði* landsstýriskvinnan heldur ekki stöðulýsingina í frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini á sama hátt sum lögtingsgrannskoðararnir og landsgrannskoðarin. Eftir at landsstýriskvinnan hevði lisið frágreiðingina hjá landsgrannskoðanini, umrøddu landsstýriskvinnan og Umhvörvismálaráðið trupulleikarnar, sum frágreiðingin hevði varpað ljós á, við stýrisformannin og Bústaðir, sum eyðvitað vóru næst at lofta trupulleikunum og taka neyðug stig til at forða fyri, at talan eisini gjørdist um trupulleikar við *langtíðarhaldförunum* hjá bústaðafelagnum. Hóast bæði landsstýriskvinnan, Umhvörvismálaráðið og stýrið í Bústøðum ásannaðu trupulleikarnar, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini hevði varpað ljós á, læt stýrisformaðurin í Bústøðum landsstýriskvinnuna og Umhvörvismálaráðið vita, at langtíðarhaldförið hjá bústaðafelagnum var nøktandi við tí leisti, sum stýrið hevði lagt. Landsstýriskvinnan og Umhvörvismálaráðið høvdu álit á metingini og lestinum hjá stýrinum, og seinni staðfesti kanningin hjá Januar eisini, at stýrið hevði havt grein í sínum máli.

Revsing, meting, próvbyrða og sakloysisgruni

Umhvörvismálaráðið metir tað at vera umráðandi at geva sær far um, at § 5, stk. 2, í lögtingslóg um ábyrgd landsstýrisins er ein *revsiáseting*. Tí snýr alt málið seg um, um landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni hevur borið lögtingum skeivar upplýsingar *á ein hátt, sum hon kann revsast fyri*.

Eftir vanligum próvkrøvum og standardum fyri rættartrygd má móguleikin fyri, at eitt landsstýrisfólk – fyri eina subjektiva meting við atlitni at móguligum ábendingum um framtíðaravleiðingar av eini stöðulýsing – kann revsast sambært § 5, stk. 2, í lögtingslóg um ábyrgd landsstýrisins fyri tilvitað ella av grovum ósketni at hava borið lögtingum skeivar upplýsingar, metast at vera ógvuliga lítil.

Sambært revsiásetingini í § 5, stk. 2, í lögtingslóg um ábyrgd landsstýrisins eru gerðir, sum verða framdar *tilvitað* ella *av grovum ósketni*, revsiverdar. Metingar eru í síni natúr óvissar, og hetta geldur í uppafur størri mun fyri metingar, sum bera í sær framtíðarmetingar, sum byggja á subjektivar *hugsanir*, sum tann einstaki við stöði í *síni tøku vitan* ger sær um, hvussu ávís viðurskiptir munnu fara at hátta seg í framtíðini. So leingi eitt landsstýrisfólk innan fyri rímilig mørk hevur grundað sína meting á tøka vitan, talar ómetaliga nógv ímóti, at talan yvirhøvur *kann* vera um tilætlað ella av grovum ósketni at bera *skeivar* upplýsingar. Við tað at metingar – og serliga metingar, sum bera í sær metingar um framtíðarútlit – soleiðis í síni natúr bera í sær munandi metingaróvissu, er útivið ómøguligt at lyfta próvbyrðuna fyri at kunna staðfesta, at tær eru *ósannar*. Hetta hóast tær seinni kunnu *vísa* seg at raka skeivt. Er ein meting hjá einum landsstýrisfólki sakliga grundað, tá ið hon verður framborin, talar tí sera nógv ímóti, at tað yvirhøvur ber til at staðfesta – enn minni út um allan rímiligan ella grundaðan iva – at landsstýrisfólkið tilvitað ella av grovum ósketni hevur borið lögtinginum skeivar upplýsingar.

Við tað at § 5, stk. 2, í lögtingslóg um ábyrgd landsstýrisins er ein revsiáseting, eigur landsstýrismálanevndin at geva sær far um tann sonevnda sakloysisgrunan (*uskyldsformodning*) í donskum revsirætti, sum hevur røtur í latínsku meginregluni um *in dubio pro reo*. Meginreglan ber í sær, at valdar rímiligur ella grundaður ivi, um ein ákærdur er sekur, skal ivin roknast viðkomandi til fyrimunar. Meginreglan er ein hornasteinur undir rættartrygdini og endurspeglar, at ein ákærdur *bara* kann dømast, tá ið tað er *prógvað út um allan rímiligan iva*, at hann er sekur. Próvbyrðan í revsimálum liggur tí fult og heilt á ákæruvaldinum, sum skal prógva út um allan rímiligan iva, at tann ákærði er sekur. Valdar rímiligur ivi, er útgangsstöðið, at tann ákærði skal

UMHVÖRVISMÁLARÁÐIÐ

frídømast. Tí hevur ákærvaldið skyldu til *bara* at reisa ákæru, tá ið tað frammanundan metir seg at kunna føra prógv fyri, at tann ákærði er sekur.

Hóast sakloysisgrunin í sínum stranga lögfrøðiliga líki ikki kann sigast at galda á júst *sama* hátt fyri eitt parlamentariskt organ sum landsstýrismálanevndina sum í revsirættarganginum, skerst ikki burtur, at hann hevur stóran týðning sum grundleggjandi meginregla allastaðni í rættarsamfelagnum, har ið tørvur er á at verja einstaklingar fyri ógrundaðum ella órættvísium skuldsetingum um *revsiverd* viðurskiftir. Tí er umráðandi, at landsstýrismálanevndin í sínum kanningum leggur doyðin á at varða um rættartrygd og rættvísa prosess. Áðrenn nevndin ger niðurstøðu í einum máli um brot á sannførisskylduna sambært revsiásetingini í § 5, stk. 2, í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins, má nevndin tryggja sær, at *greið* og *eintýdd* prógv eru førd fyri brotinum, og rokna landsstýriskvinnuni allan rímiligan iva til fyrimunar.

Umhvørvismálaráðið metir *ikki*, at løgtingsumsitingin megnar at grundgeva greitt og eintýtt fyri sínum niðurstøðum, og tí metir Umhvørvismálaráðið, at rættartrygdin hjá landsstýriskvinnuni verður sett til viks, um fyribilsniðurstøðan stendur við.

Málsframseting

Í uppritinum verður innleiðandi sagt um málgongdina:

“Eftir at hava umrøtt klaguna á fundi í landsstýrismálanevndini tann 28. mai 2024 varð klagan við tí fyri eyga at fáa greiðu á faktuellei grundarlagnum í málinum tann 31. mai 2024 send Landsgrannskoðanini, sum varð spurð, um tað í frágreiðingini um Húsálánsgrunnin frá mars 2024, sum Landsgrannskoðanin hevði gjørt eftir áheitan frá løgtingsgrannskoðarunum, vóru ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum.”

Umhvørvismálaráðið metir málið at fara av spörinum, tá ið landsgrannskoðarin verður spurður, um tað í frágreiðingini hjá honum sjálvum eru ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum. Tað er málinum um sannførið í útsøgnum hjá landsstýriskvinnuni óviðkomandi, hvat ið landsgrannskoðarin metir at vera ábendingar um hvat.

Málið tykist sambært uppritinum at vera kókað niður til ein *faktuellan* spurning um, hvat ið landsgrannskoðanin helt vera ábendingar um hvat. Síðan tykist at vera lagt til grund, at metingar, sum ikki samsvara við metingina hjá landsgrannskoðanini, objektivt eru ósannar.

Landsstýriskvinnan hevði *ikki*, sum uppritið tykist at leggja til grund, í hyggju at mála ávísa mynd av, hvat ið *landsgrannskoðanin* helt og ikki, og hvørjar stúranir ið *landsgrannskoðanin* hevði og ikki. Løgtingsgrannskoðararnir og onnur tingfólk søgdu seg stúra fyri langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum, og landsstýriskvinnan vísti á, at *frágreiðingin* hjá landsgrannskoðanini – hóast hon staðfesti trupulleikar – *ikki í sær sjálvari* segði nakað um *langtíðarhaldfórið* hjá bústaðafelagnum, og at landsstýriskvinnan *sjálv* – m.a. vegna sítt samskifti við stýrið í Bústøðum, sum hevði kunnað hana og Umhvørvismálaráðið um, at haldfórið hjá bústaðafelagnum var nøktandi við tí ætlan, sum stýrið hevði sett út í kortið – ikki metti seg at hava hava ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum* hjá bústaðafelagnum. Hvørt støðulýsingin sambært frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini *í sær sjálvari* gevur ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá bústaðafelagnum, veldst neyðturviliga um eina *subjektiva* meting, sum aftur veldst um, hvørjar *fyrirtreytir* ið tann metandi annars leggur til grund.

Umhvørvismálaráðið metir *ikki* grundarlag at vera fyri at halda upp á, at landsstýriskvinnan – Umhvørvismálaráðið og landsstýriskvinnan samskiftu við stýrisformannin og stýrið í Bústøðum –

bara kundi lesa frágreiðingina hjá landsgrannskoðanini sum ábending um trupulleikar við *langtíðarhaldförunum* hjá bústaðafelagnum. Hvört landsstýriskvinnan metti frágreiðingina í sær sjálvari at geva ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldförunum* ella ikki, valdaðist, hvat ið hon legði í hugtakið *langtíðarhaldföri*, og – *serliga* – hvørjar fyritleytingir ið hon annars legði til grund fyri síni meting um framtíðarútlitini. Landsstýriskvinnan var komin víðari og hevði saman við Umhvørvismálaráðnum umrøtt trupulleikarnar sambært frágreiðingini við Bústaðir. Landsstýriskvinnan metti tí um spurningin, um frágreiðingin í sær sjálvari gav ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldförunum* hjá bústaðafelagnum, á øðrum grundarlag enn tey, sum at síggja til burturav høvdu frágreiðingina sum grundarlag. Hetta gjørdi landsstýriskvinnan greitt á tingsins røðarapalli.

Umhvørvismálaráðið metir ikki grundarlag at vera fyri at halda upp á, at landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni segði ósatt, bara tí at hon ikki sum lögtingsgrannskoðararnir metti støðulýsingina sambært frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini í sær sjálvari at geva ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldförunum* hjá bústaðafelagnum.

Á síðu 1 í uppritinum verður sagt:

“[...] klagarin helt ikki útsøgnina hjá landsstýriskvinnuni vera í tráð við frágreiðingina hjá Landsgrannskoðaranum um Húsálansgrunnin”

Og á s. 2:

“Vísandi til innihaldið í klaguni skal Landsstýrismálanevndin taka støðu til, um Ingilín D. Strøm, landsstýriskvinna, tilætlað ella av grovum ósketni hevur givið lögtinginum skeivar ella villleiðandi upplýsingar.”

Og á s. 5:

“Viðgerð og niðurstøða

Klagan snýr seg um, um landsstýriskvinnan segði ósatt, tá hon við 3. Viðgerð av lögtingsmáli 59/2023 tann 2. mai 2024 segði, at hon ikki hevur fingið ábendingar um, at tað vóru trupulleikar við langtíðarhaldförunum hjá Húsálansgrunninum.”

Og á s. 6:

“Her skal tó verða gjørt vart við, at tað er ikki avgerandi fyri metingina av hesum málinum, um Landsgrannskoðanin hevur staðfest, at trupulleikar eru við haldförunum. Klagan snýr seg um, um landsstýriskvinnan segði ósatt, tá hon segði at hon ikki hevur fingið ábendingar um, at trupulleikar vóru við fíggarliga haldförunum hjá grunninum.”

Tað var nevnliga klagarin, sum setti ávísar útsagnir hjá landsstýriskvinnuni upp ímóti frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini burturav. Hóast landsstýrismálanevndin ikki er ein kærmyndugleiki, men røkir ein parlamentariskan *eftirlitsleiklut* sambært stýrisskipanarlógini, og tí ikki er bundin av innihaldinum í eini klagu uttaneftir, tykist málsframsetingin sambært klaguni fult og heilt at vera lögð til grund fyri viðgerðini av málinum. Lagt verður – at síggja til uttan nakað keldukritiskt fyrivarni við atlitni at møguligum áhuga hjá klagaranum í at fáa málið at venda ávísan

UMHVÖRVISMÁLARÁÐIÐ

veg og uttan nærri grundgeving – m.a. til grund, at landsstýriskvinnan, tá ið hon segði seg ikki *hava* ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum, burturav grundaði útsøgnina á, um frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini í sær sjálvari gav slíkar ábendingar ella ikki. Tað gjørði landsstýriskvinnan *ikki*. Tvørturímóti ásannaði landsstýriskvinnan trupulleikarnar, sum frágreiðingin hevði varpað ljós á, men hon hevði ikki somu fatan sum lögtingsgrannskoðararnir og landsgrannskoðarin, at støðulýsingin sambært frágreiðingini í sær sjálvari gav ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum* hjá bústaðafelagnum. Tann metingin um framtíðarútlitini hjá Bústøðum valdaðist eyðsæð, hvat ið meint varð við *langtíðarhaldfóri*, og – *serliga* – hvørjar fyritleytingar ið lagdar vórðu til grund, m.a., um neyðug stig vóru ella fóru at verða tikin til at lofta trupulleikunum, sum frágreiðingin hevði givið eina støðulýsing av.

Tá ið landsstýriskvinnan á tingsins røðarapalli segði seg ongar ábendingar at hava fingið um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum*, høvdu landsstýriskvinnan og Umhvørvismálaráðið longu frammanundan umrøtt trupulleikarnar sambært frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini við Bústaðir. Stýrið var tilvitað um trupulleikarnar og hevði sannført landsstýriskvinnuna og Umhvørvismálaráðið um, at bústaðafelagið – hóast avbjóðingar – var í góðum hondum.

Útsagnirnar hjá landsstýriskvinnuni um langtíðarhaldfórið hjá Bústøðum kunnu á ongan hátt avmarkast og kókast niður til eina støðutakan til frágreiðingina hjá landsgrannskoðanini burturav. Tær vórðu framsettar sum aftursvar til uppáhald og forsagnir hjá ávísimum tingfólkum og skuldu takast fyri áljóðandi: Landsstýriskvinnan helt seg – hóast avbjóðingarnar, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini hevði varpað ljós á – ikki hava ábendingar um, at *langtíðarhaldfórið* hjá øllum bústaðafelagnum var í vanda. Uppáhaldið og forsøgnin hjá nøkrum tingfólkum um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum tyktist at byggja á eina fyritleyting um, at avbjóðingarnar, sum frágreiðingin hevði varpað ljós á, ikki fóru at verða loftaðar. Hesa fyritleytingina legði landsstýriskvinnan *ikki* til grund, tí hon og Umhvørvismálaráðið høvdu longu umrøtt við stýrisformannin og stýrið, hvussu avbjóðingarnar kundu loftast, og stýrisformaðurin hevði sannført tey um, at *langtíðarhaldfórið* hjá bústaðafelagnum var nøktandi við tí ætlan, sum sett var út í kortið.

Landsstýriskvinnan viðmerkti *ikki* frágreiðingina í sær sjálvari, men eitt *uppáhald* um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum* hjá Bústøðum, sum *ikki* var framsett í frágreiðingini, men sum varð framsett í tingsalinum. Hvørt trupulleikarnir sambært støðulýsingini í frágreiðingini í *sær sjálvum* verða fataðir sum ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum*, veldst um, hvørjar fyritleytingar ið annars verða lagdar til grund. Tað ber snøgt sagt ikki til eintýtt at staðfesta, at trupulleikarnir, sum støðulýsingin varpar ljós á, geva ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum*. Tí *haldfórið* hjá bústaðafelagnum í *longdini* veldst m.a. um, hvat ið gjørt verður fyri at lofta trupulleikunum, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini við stakroyndum gevur eina *støðulýsing* av.

Hóast útsagnirnar hjá landsstýriskvinnuni ikki vístu til frágreiðingina hjá landsgrannskoðaranum í sær sjálvari, men til, hvussu landsstýriskvinnan við *allari* síni tøku vitan *metti* um framtíðarútlitini fyri bústaðafelagnum, verður tað ógrundaða uppáhaldið hjá klagaranum lagt til grund og málið gjørt til ein spurning um, hvat ið úrleiðast kann úr frágreiðingini hjá landsgrannskoðaranum.

Eitt og hvørt uppáhald um *langtíðarhaldfóri* ber í sær eina meting, sum aftur ber í sær eina forsøgn. At landsstýriskvinnan og nøkur lögtingsfólk høvdu ymiska fatan, komst av, at tey grundaðu sínar forsagnir á ymiskar fyritleytingar. Landsstýriskvinnan grundaði m.a. sína forsøgn um langtíðarhaldfóri á, at hon og Umhvørvismálaráðið vóru kunnað um, at Bústaðir longu høvdu tikið stig til at lofta trupulleikunum, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini hevði varpað ljós á, og at stýrisformaðurin hevði kunnað hana og Umhvørvismálaráðið um, at langtíðarhaldfórið við hesi

fyrirteytini var nøktandi. Forsøgnin hjá teimum, sum tyktust at halda, at støðulýsingin sambært frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini í sær sjálvari bar boð um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum, bygdi at síggja til á eina ónevnda fyrirteyt um, at neyðug stig *ikki* fóru at verða tikin til at lofta trupulleikunum. Hvørgin metingin kann sigast at vera ósonn, tí báðar metingarnar valdast fyrirteytirnar, sum tann, sum setur tær fram, leggur til grund. Tað er tí høpisleyst at gera ta niðurstøðuna, at metingin hjá landsstýriskvinnuni – sum eisini var metingin hjá stýrinum – bar í sær tilvitað ella grovt óskettin ósannindi.

Sagt verður, at klagan varð send landsgrannskoðanini *“við tí fyrri eyga at fáa greiðu á faktuellei grundarlagnum í málinum”*, men sum víst er á omanfyri, ber ikki til at siga nakað *eintýtt faktuei* um ymiskar *forsagnir* við atliti at, um støðulýsingin sambært frágreiðingini gevur ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum sum heild. Tað veldst, sum áður nevnt, um, hvørjar fyrirteytir ið annars verða lagdar til grund. Umhvørvismálaráðið heldur lítið høpi vera í, at landsstýrismálanevndin skal biðja landsgrannskoðaran sjálvan siga, hvørjar ábendingar ið úrleiðast kunnu úr hansara egnu frágreiðing.

Sagt verður, at landsgrannskoðanin í síni frágreiðing vísir á, at Bústaðir í summum førum hava *“slakað í húsaleiguni við at lækka grunsgjaldið”*, *“at grundsgjaldið er at rokna sum eitt avkast av íløguni”*, og at *“rinda leigarar lægri grundgjald, verður uppsparda virðið ikki so stórt sum ætlað”*, og at *“tann støðan kann sum frá líður ávirka móguleikarnar hjá Bústøðum at halda bygningarnar og at byggja nýtt”*.

Á hesum skilst, at støðan, sum landsgrannskoðanin lýsir, *sum frá líður kann ávirka móguleikarnar* hjá Bústøðum at halda bygningarnar og byggja nýtt. Talan er um eitt hypotetiskt framtíðarútlit við tí innbygdu fyrirteyt, at tað *áhaldandi* verður slakað í grunsgjaldinum. Men landsstýriskvinnan legði *ikki* hesa fyrirteytina til grund, tá ið hon segði seg ikki hava ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum* hjá Bústøðum. Tvørturímóti hevði útsøgnin hjá landsstýriskvinnuni sum fyrirteyt, at stýrið í Bústøðum hevði kunnað hana og Umhvørvismálaráðið um, at stýrið longu hevði tikið stig og fór at taka fleiri stig til at lofta trupulleikunum, sum frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini hevði varpað ljós á, so at teir *ikki* skuldu standa við og – sum frá leið – hótta *langtíðarhaldfórið*.

Langtíðarhaldfóri – vøkstur, grunsgjald og rentuváði

Ivi kann standast av, at eingin eintýdd allýsing er av hugtakinum *langtíðarhaldfóri*.

Í breiðastu merking metir Umhvørvismálaráðið *langtíðarhaldfóri* at sipa til, at inntøkur og útreiðslur javnviga, sum frá líður, samstundis sum ognir og fæ verða viðlíkahildin. Men langtíðarhaldfóri *kann* helst eisini sipa til, at tað – umframt at raksturin javnvigar og eginognin verður vard – ber til at tryggja vøkstur.

Í uppritinum hjá løgtingsumsitingini verður eins og í frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini víst á, at Bústaðir í nøkrum førum hava sett grunsgjaldið niður. Grunsgjaldið er ein roknskaparlig avseting, sum upprunaliga varð lögð oman á leigukostnað fyri í fyrra lagi at tryggja, at nóg stórar inntøkur vórðu skaptar til at halda bygningar við líka í framtíðini, tá ið roknast kundi við stórum viðlíkahaldsuppgávum, t.d. at skifta tak, vindeygur ella fallstammu, og í seinna lagi, at eginognin kundi forrentast, so at bygt kundi verða nýtt fyri avkastið.

Umhvørvismálaráðið metir greitt, at tað at megna at røkja sína ognir, sum frá líður, má skiljast sum ein líður í langtíðarhaldfórinum. Hinvegin er meira ógreitt, um tað at megna at skapa avkast, sum kann brúkast til at byggja nýtt fyri, er at meta sum ein líður í langtíðarhaldfórinum. Tað veldst um, um hugtakið langtíðarhaldfóri eisini hevur sum fyrirteyt, at tú skalt kunna vaksa í framtíðini.

UMHVØRVISMÁLARÁÐIÐ

Tá ið ræður um Bústaðir, hefur spurningurinn í roynd og veru eisini verið politiskur og hugsjónarligur.

Báðir leistirnir kunnu sigast at vera langtíðarhaldfórir. Í tí fyrra fòrinum hevði grunnurinn skapt nóg mikið av inntøkum til at kunnað rindað fyri útreiðslur og langtíðarviðlíkahald, vart eginkapitalin og røkt ognirnar í framtíðini. Í tí seinna fòrinum hevði grunnurinn – umframt alt hetta – skapt nóg stórt avkast til at kunnað vaksið um eginkapitalin og bústaðahópin.

Bústaðarpolitikkur landsins frá 2012 leggur upp til at brúka ta kostnaðargrunndaðu skipanina við grunsgjaldi, og hetta hevur eisini verið leiturin, sum Húsálánsgrunnurinn hevur ásett leiguna eftir. Men hesin politikkurinn og tann kostnaðargrunndaða skipanin komu í lag, áðrenn Húsálánsgrunnurinn fekk heimild at taka lán til at fígga sínar útbyggingar. Uttan lánsfígging hevði Húsálánsgrunnurinn ikki kunnað bygt leigubústaðir fyri meira enn eginognina á annan hátt enn við at skapt avkast, sum kundi tryggjað nøktandi pening til at vaksið um íbúðatalið.

10 % í grunsgjaldi er tó framvegis *útgangsstøðið*, tá ið Bústaðir áseta leigukostnað.

Eitt felagseyðkenni við verkætlanunum, har ið stakroyndirnar hjá landsgrannskoðanini vísa, at slakað er í grunsgjaldinum, er, at talan er um nýggjari bygging, sum í stóran mun er bygd í eini tíð, har ið byggikostnaðurin er munandi vaksin og rentan munandi hækkað frá byggibúgving til lidna verkætlan. Orsakað av hesum hevur verið neyðugt at sett grunsgjaldið niður fyri at fingið íbúðirnar útleigaðar.

Stýrisformaðurin hevur í hesum sambandi kunnað Umhvørvismálaráðið um, at Bústaðir í fyrstu atløgu fóru at vera meira varnir við at seta gongd á nýggjar verkætlanir. Dentur fór at verða lagdur á neyvva váða- og verkætlanarstýring. Serliga fór at verða hildið aftur við smærri verkætlanum uttan fyri miðstaðarøkið.

Skal farast undir slíkar verkætlanir undir verandi marknaðartreytum, er neyðugt at tryggja, at t.d. kommunur ella almennir stovnar átaka sær størri part av váðanum, t.d. við at veita trygd fyri leigu av leigumálum ella við størri íkasti í byggikostnaðin.

Hinvegin ber eisini til at minka um aðrar rakstrarkostnaðir, so at Bústaðir skapa betri úrslit og soleiðis tryggja sær nóg mikið av inntøkum til langtíðarviðlíkahald og at byggja nýtt fyri. Hetta var bústaðafelagið longu farið undir við rationaliseringsætlanini hjá stýrinum.

Stýrið hevur somuleiðis lagt upp til at umrøða ta kostnaðargrunndaðu skipanina í síni heild. Hóast eingin endalig støða er tikin enn, er møguleikin umrøddur at seta húsaleiguna fyri einstøk leigumál upp, í sambandi við at leigumál skifta leigara. Hetta í fòrum, har ið húsaleigan frammanundan er lutfalsliga lág sammett við sambærilig (yngri) leigumál.

Í uppritinum verður víst á, at rentusaturin, sum Bústaðir í flestum fòrum hava brúkt til at rokna fíggingarkostnaðin, er settur at vera 2,75 % u.á., og at landsgrannskoðanin í frágreiðingini metir hetta at kunna koma Bústøðum í rentuváða.

Bústaðir *hava* ein rentuváða, við tað at lánini hava variabla rentu. Bústaðir høvdu, tá ið løgtingsmál 59/2023 var til 3. viðgerð, umleið 390 mió. kr. í stutt- og langfreistaðari skuld og stóðu til at fáa lán upp á aðrar 90 mió. kr. Ein rentuhækking úr 2,75 % upp í 3,65 % (t.e. 0,90 prosentstig), sum verður nevnd í frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini og í fyribilsniðurstøðuni, svarar til umleið

4 mió. kr. í øktum fíggjarkostnaði.⁴ Landsstýriskvinnan gjörði greitt undir 2. og 3. viðgerð, at rentuhækkingar tyngdu raksturinn hjá Bústøðum.

Stýrið í Bústøðum hevði upplýst fyri Umhvørvismálaráðnum, at felagið, tá ið lagaliga løtan var til tess, fór at leggja ein part av skuldini um til langa fasta rentu og á tann hátt avmarka rentuváðan. Tað var tó ikki skynsamligt at leggja um til fasta rentu í eini støðu við høgari rentu. Men flestu greinarar spáddu, at rentan stutt- og miðalskygt fór at lækka spakuliga. Tí var metingin, at trýstið frá rentuni fór at minka, sum frá leið. Aftur her var talan um eina meting um framtíðarútlit. Mett varð ikki, at tann hækkandi variabla rentan, sum tyngdi raksturinn stuttskygt, fór at vara við. Men rukku onnur átøk til at spara í rakstrinum ikki til, fór at verða neyðugt seta leigukostnað upp fyri at vaksa um inntøkurnar. Tað var eingin órímilig meting, at tann hækkandi rentan fór at venda – tað samsvaraði við metingarnar hjá flestu greinarum.

Tí varð rentuváðin ikki í sær sjálvum mettur at vera ein trupulleiki fyri langtíðarhaldfærið hjá Bústøðum, hóast rentan heilt vist setur raksturinn undir trýst, sum landsstýriskvinnan ásannaði undir 2. og 3. viðgerð.

Um ábendingar

Løgtingsumsitingin tykist vilja objektivera hugtakið *ábending* í sambandi við frágreiðingina hjá landsgrannskoðanini. Men tað ber ikki til, og longu av tí grund eigur landsstýrismálanevndin at sleppa hesum málinum, sum sambært uppritinum tykist at vera kókað niður til ein spurning um, hvørt okkurt ávíst er ábending um okkurt ávíst ella ikki.

Hugtakið *ábending* er í sær sjálvum eitt tómt hylki, sum ikki fær innihald, fyrr enn tað verður sett fram sum lýsing av einum sambandi millum tveir tættir, t.e., at *okkurt* verður sagt at vera ábending um *okkurt annað*. Hugtakið veldst tí *altíð* um ítøkiligan samanheng og kann hvørki sannast ella avsannast eftir egnum fyritleytum uttan fyrilit fyri ítøkiligum samhangum. Ábendingar eru viðurskiftir, sum eru signal ella tekin, sum benda á onnur viðurskiftir, men tað krevst *altíð* tulking og meting til at seta hugtakið ábending í samband við ávísa hypotesu ella støðu. Tí veldst tað eisini *altíð* – í størri ella minni mun – um subjektiva fatan, hvat ið *fatað* verður sum ábending um hvat.

Við tað at hugtakinum *ábending* *altíð* tørvar ein karm ella ein samanheng fyri at hava nakað innihald, kann okkurt, sum í *einum* samhangum verður tulkast sum ábending um okkurt, í einum *øðrum* samhangum tulkast heilt øðrvísi.

Við tað at ábendingar – mótsett eitt nú evidensi – eru *veik* tekin, kann fatanin av, hvat ið kann sigast at vera ábending *um hvat*, vera ymisk. Hugtakið letur upp fyri *subjektivari* tulking við støði í egnum fyritleytum, royndum o.s.fr. Tað kann valdast samhangum, í hvussu stóran mun subjektivitetur fær týðning. Spurningurin, hvørt okkurt kann sigast at vera ábending um okkurt annað, kann bæði vera *einfaldur* og *torgreiddur*. Er spurningurin torgreiddur, verður rásarúmið fyri subjektivari tulking tað størri. Fatanin av, hvat ið er ábending um hvat, kann harafturat bæði byggja á dygt vitanargrundarlag og á munandi veikari grundarlag. Tess veikari grundarlagið er, tess størri er rásarúmið fyri subjektivari tulking.

Í tí ítøkiliga málinum eru vit í einum torgreiddum samhangum, har ið fólk tulka eina frágreiðing ymiskt við atliti at, um ein støðulýsing sambært frágreiðingini í *sær sjálvari* gevur *ábendingar* um framtíðartrupulleikar við *langtíðarhaldfærinum* hjá einum bústaðafelag. Ein orsök til, at fólk eru ymisk á máli, er, at tey leggja *ymiskar* umstøður til grund fyri metingini. Útsagnirnar hjá

⁴ Í haldfærisráðningini hjá Januar verður ein renta upp á 4,6 % fyri alt lánitíðarskeiðið brúkt sum fyritleyt fyri niðurstøðuni um langtíðarhaldfæri, og útrokningarnar vísa, at fer rentan upp á 6,5 %, megna Bústaðir ikki at hava nøktandi rakstur og gjaldfæri uttan at hækka leiguinntøkurnar samsvarandi.

UMHVÖRVISMÁLARÁÐIÐ

landsstýriskvinnuni, um at hon *ikki* hevði ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldførinum, bygdu *bæði* á hennara tulkning av frágreiðingini og á hennara meting av umstøðunum annars. Og sjálv tulkningin av frágreiðingini var treytað av hennara heildarmynd, sum eisini bygdi á aðrar keldur enn frágreiðingina. Hennara meting var legitim, tí at hon grundaði hana á *allan* samanhangin, sum *hon* var kunnig við, og sum m.a. fevndi um kunning, sum hon og Umhvørvismálaráðið høvdu fingið frá stýrisformanninum og stýrinum í Bústøðum. Onnur tingfólk høvdu *aðra* fatan av, hvat ið frágreiðingin gav *ábendingar* um. Teirra fatan var neyðturviliga grundað á *teirra* tulkning av støðulýsingini sambært frágreiðingini, *teirra* tulkning av langtíðarhaldføri hjá bústaðafelagnum og móguligar *aðrar* *fyrirtreytir*, sum tey lögdu til grund. Tey fataðu trupulleikarnar, sum frágreiðingin hevði varpað ljós á, sum eina ávaring – *ábendingar* – um ein *størri* trupulleika fyri langtíðarhaldførið hjá bústaðafelagnum.

Frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini gav við støði í stakroyndum eina støðulýsing, sum varpaði ljós á trupulleikar við nøkrum verkætlanum hjá bústaðafelagnum. Støðulýsingin sambært frágreiðingini kundi *fatast* sum ábending um álvarsligar trupulleikar, men *nýttist* ikki *neyðturviliga* at fatast sum ábending um trupulleikar við *langtíðarhaldførinum* hjá øllum bústaðafelagnum. Landsstýriskvinnan kundi vísa á legitimar grundir til, at hon *ikki* fataði trupulleikarnar, sum frágreiðingin hevði varpað ljós á, sum ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldførinum hjá øllum bústaðafelagnum.

Í sambandi við stjórsaskiftið í februar 2024 vóru Bústaðir farnir undir eina menningartilgongd, sum m.a. fevndi um at gera munandi sparingar í rakstrinum, at betra um verkætlanar- og váðastýringina og at skipa stutt- og langtíðarviðlíkahald í fasta legu.

Nógv samskifti var millum Umhvørvismálaráðið og stýrisformannin í Bústøðum frá stjórsaskiftinum og fram til 3. viðgerð av løgtingsmáli 59/2023. Stýrisformaðurin í Bústøðum kunnaði í hesum sambandi Umhvørvismálaráðið um, at varð ætlanin hjá stýrinum framd í verki, var langtíðarhaldførið hjá Bústøðum nøktandi.

Stýrisformaðurin kunnaði somuleiðis um, at grunnurin fór at vera varin við at seta gongd á nýggja bygging, til marknaðarstøðan batnaði, umframt at leigukostnaðir fóru at verða tillagaðir. Eisini fór grunnurin at leggja upp fyri og avmarka rentuváðan við at leggja um til fasta rentu, tá ið tað fór at verða mettt at vera fíggjarliga skynsamligt.

Tí var tað *legitimt* hjá landsstýriskvinnuni at fata *hetta* sum eina góða grund til *ikki* at fata støðulýsingina sambært frágreiðingini í *sær sjálvari* sum ábending um, at trupulleikar vóru við langtíðarhaldførinum hjá øllum bústaðafelagnum.

Hvørt útsagnirnar hjá landsstýriskvinnuni vóru ósannar, valdast, hvussu tær verða *tulkaðar*. Fataði landsstýriskvinnan ikki støðulýsingina sambært frágreiðingini í *sær sjálvari* sum ábending um trupulleikar við langtíðarhaldførinum hjá øllum bústaðafelagnum, fataði hon sína egnu útsøgn sum *sanna*. Sá landsstýriskvinna hinvegin tilvitað ella av grovum ósketni *burtur* frá viðkomandi vitan, kundi talan verið um, at hon breyt sína sannførisskyldu sambært § 5, stk. 2, í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins. Men tað gjørdi landsstýriskvinnan ikki. Tvørturímóti ásannaði hon trupulleikarnar, sum frágreiðingin hevði varpað ljós á.

Eftir stendur, at útsagnirnar hjá landsstýriskvinnuni, um at hon ikki hevði ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldførinum*, ikki *eintýtt* kunnu sigast at vera ósannar, við tað at tað bæði veldst um hennara subjektivu tulkning av frágreiðingini, hennara meting av umstøðunum annars og eitt samanspæli millum hesar báðar. At landsstýriskvinnan og tingfólk høvdu so ymiska fatan, vísir, hvussu ymisk fatanin og tulkningin kann vera av, hvat ið sigast kann vera ábending um hvat, alt eftir sjónarhorni og samanhang.

Uttan at fara í staklutir gjörði landsstýriskvinnan í sambandi við sínar útsagnir á tingsins røðarapalli fleiri ferðir greitt, at hennara samskipti við stýrið í Bústøðum hevði týðning fyri, at hon ikki hevði somu fatan sum tey, sum søgdu seg stúra fyri *langtíðarhaldfórinum* hjá Bústøðum. Landsstýriskvinnan tók ikki undir við einum uppáhaldi um, at trupulleikarnir, sum støðulýsingini sambært frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini hevði varpað ljós á, í *sær sjálvum* vóru ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum* hjá bústaðafelagnum. Vanliga er tað so, at grundgevingarskyldan liggur á tí, sum setur eitt uppahald fram – ikki móttakaranum.

Tað er umráðandi, at landsstýrismálanevndin gevur sær far um, at tað var landsstýriskvinnan *sjálv*, sum fór at tosa um *ábendingar* undir 3. viðgerð av løgtingsmáli 59/2023. Øðrumegin hevði hon undir 2. viðgerð av sama løgtingsmáli hoyrt tingfólk føra fram, at kanningin hjá landsgrannskoðanini *vísti* – onkur segði *staðfesti* – at trupulleikar *vóru* við *langtíðarhaldfórinum* hjá Bústøðum. Hinumegin hevði stýrisformaðurin í Bústøðum sannført hana og Umhvørvismálaráðið um, at haldfórið hjá bústaðafelagnum var nøktandi við tí ætlan, sum stýrið hevði sett úti í kortið.

Landsstýriskvinnan hevði álit á stýrinum í Bústøðum og metti *ikki*, at trupulleikar vóru við *langtíðarhaldfórinum* hjá bústaðafelagnum. Tá ið so landsstýriskvinnan, hóast hon kundi *staðfest*, at hon eins og stýrisformaðurin helt haldfórið hjá Bústøðum *vera* nøktandi, og útlitini fyri *langtíðarhaldfórinum* somuleiðis, segði, at hon ongar *ábendingar* hevði um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum*, var tað ein roynd *ikki* at ljóða alt ov kategorisk og ein roynd at mæta tingfólkunum, sum orsakað av frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini søgdu seg stúra fyri *langtíðarhaldfórinum* hjá Bústøðum. Tað var við øðrum orðum ein roynd at sýna hesum øðrvísi hugsandi tingfólkum virðing heldur enn at bara at *staðfesta* líka sannført afturímóti tað, sum stýrisformaðurin hevði latið hana og Umhvørvismálaráðið vita: at útlitini fyri *langtíðarhaldfórinum* hjá bústaðafelagnum *vóru* nøktandi.

Heldur enn at fara í staklutir við fíggjartekniskum grundgevingum á tingsins røðarapalli gjörði landsstýriskvinnan áhaldandi tinginum greitt, at hon styðjaði seg til sítt samskipti við stýrið, sum hon hevði álit á. Landsstýriskvinnan nevndi undir 3. viðgerð, at stýrið hevði lagt eina ætlan fyri, hvussu trupulleikarnir kundu fáast í rættlag. Hon nevndi, at stýrið hevði sett sær fyri at spara í rakstrinum, m.a. við at talgilda rakstur og dagføra kt-skipanir, og at arbeiða við fígggingini og skipa mannagongdir fyri fíggjarstýring og rapportering. Landsstýriskvinnan nevndi eisini, at stýrið fór at gera ætlanir fyri stutt- og langtíðarviðlíkahaldi av leiguognum, at hyggja eftir, hvussu fígggingin av byggingini var skipað, og at fáa váðastýring í lag.

Ummæli av viðgerðini og niðurstøðuni sambært uppritinum

Á síðu 6 í uppritinum verður sagt:

“Her skal tó vera gjørt vart við, at tað er ikki avgerandi fyri metingina av hesum málinum, um Landsgrannskoðanin hevur staðfest, at trupulleikar eru við haldfórinum. Klagan snýr seg um, um landsstýriskvinnan segði ósatt, tá hon segði, at hon ikki hevur fingið ábendingar um, at trupulleikar vóru við fíggjarliga haldfórinum hjá grunninum.”

Løgtingsumsitingin tykist at halda tað vera *avgerandi*, hvat ið *klagan* snýr seg um. Men landsstýrismálanevndin er sum nevnt ikki ein kærunevnd, sum viðger kærur, men ein rættarlig eftirlitsnevnd, sum eigur at kanna mál *objektivt* og *óheft*.

Umhvørvismálaráðið undrast á, at tað ikki verður tosað um *langtíðarhaldfóri*, sum er tað, sum tær *ítøkiligu* útsagnirnar hjá landsstýriskvinnuni snúgva seg um, men *haldfóri* og *fíggjarligt haldfóri*,

sum – hóast tey merkingarliga lutvíst kunnu umskarast við *langtíðarhaldføri* – hava munandi breiðari merking.

Landsstýriskvinnan verður lögð undir at hava sagt ósatt, tá ið hon segði seg ongar *ábendingar* at hava fingið um trupulleikar við *langtíðarhaldførinum*, men útsagnirnar hjá landsstýriskvinnuni snúðu seg ikki burturav um møguligar ábendingar í frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini, men eina forsøgn og meting, sum landsstýriskvinnan gjørði við støði í *allari* síni tøku vitan. Hvørt ein støðulýsing kann sigast at geva ábendingar um langtíðarviðurskifti, veldst um eina subjektiva meting, sum aftur veldst um, hvat ið lagt verður til grund fyri metingini. Løgtingsumsitingin tykist at vilja *objektivera*, hvat ið neyðturviliga er ábending um hvat, men tað ber snøgt sagt ikki til.

Endurgivið verður burtur úr einum svari frá landsgrannskoðaranum til landsstýrismálanevndina tann 19. juni 2024, har ið landsgrannskoðarin – eftir at hava trivið í stakroyndirnar sambært frágreiðingini – uttan at gera greiðu fyri, hvat ið hann leggur í orðið *langtíðarhaldføri* – leggur eina nýggja subjektiva meting aftur at tí, sum stóð í frágreiðingini:

“Samanumtikið heldur Landsgrannskoðanin, at tað í frágreiðingini eru fleiri og týðiligar ábendingar um, at trupulleikar eru við langtíðarhaldførinum hjá Húsálánsgrunninum.”

Landsgrannskoðarin ger eitt lop frá støðulýsingini sambært stakroyndunum í frágreiðingini og heldur, at støðulýsingin *gevir* fleiri og týðiligar ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldførinum* hjá Húsálánsgrunninum. Tað liggur í málsnatúrini, at landsgrannskoðarin bara kann úttala seg um, um *hann* metir støðulýsingina at geva ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldførinum. Sjálv *metingin* hjá landsgrannskoðaranum er legitim, men veldst neyðturviliga um, hvørjar fyritleytir ið hann annars leggur til grund. Talan er um eina metandi *forsøgn*, sum at siggja til hevur sum fyritleyt, at neyðug stig *ikki* verða tikin til at lofta trupulleikunum, sum støðulýsingin sambært frágreiðingini varpar ljós á. Útsøgnin hjá landsstýriskvinnuni bygdi *ikki* á hesa fyritleytina – tvørturímóti – og tí er henda tulkandi forsøgnin og metingin hjá landsgrannskoðaranum *óviðkomandi* fyri, um *landsstýriskvinnan* tilvitað ella av grovum ósketni segði ósatt fyri tinginum.

Á síðu 6-7 verður sagt:

“At Húsálánsgrunnurin við at slaka við grunsgjaldinum, sum hevur við sær, at uppsparða virðið ikki verður so stórt um ætlað at nýta til langtíðarviðlíkahald og íløgur, kann ávirka møguleikarnar hjá Bústøðum at halda bygningarnar og at byggja nýtt, og herumframt í fleiri førum byggir fíggingarkostnaðurin á ein lægri rentusats enn veruligu rentuna, kann ikki sigast at vera annað enn ábendingar um, at trupulleikar eru við fíggarliga haldførinum.”

Umhvørvismálaráðið skal enn eina ferð vísa á, at útsagnirnar hjá landsstýriskvinnuni *ikki* snúðu seg um støðulýsingina og stakroyndirnar sambært frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini, men um *langtíðarhaldførið* hjá øllum bústaðafelagnum, við tí fyritleyt, at neyðug tiltøk vóru og fóru at verða sett í verk.

Løgtingsumsitingin *staðfestir* nú – uttan at grundgeva nærri fyri tí – at trupulleikarnir, sum stakroyndirnar sambært kanningin hjá landsgrannskoðanini hava varpað ljós á, *ikki kunnu sigast at vera annað enn ábendingar um trupulleikar við fíggarliga haldførinum.*

UMHVØRVISMÁLARÁÐIÐ

Umvörvismálaráðið skal vísa á, at henda ógrundaða staðfestingin hjá lögtingsumsitingini er faktueli skeiv. Tí tað veldst neyðturviliga um, hvørjar *fyrirtreytir* ið annars verða lagdar til grund fyri eini meting um langtíðarhaldføri, um trupulleikarnir, sum frágreiðingin hevur varpað ljós á, verða *fataðir* sum *ábendingar* um trupulleikar við langtíðarhaldførinum hjá bústaðafelagnum.

Men henda faktueli skeiva staðfestingin hjá lögtingsumsitingini verður – tað, sum eftir er av uppritinum – sett fram sum staðfest og eintýtt útgangsstøði, og síðan verður *próvbyrðan vend upp og niður*. Restin av uppritinum snýr seg um, um landsstýriskvinnuna hevur prógvað, at hon *ikki* tilvitað hevur borið lögtinginum skeivar upplýsingar og soleiðis brotið revsiásetingina í § 5, stk. 2, í lögtingslóg um ábyrgd landsstýrisins og tí kann *revsast*.

Á síðu 7 verður so – við støði í tí staðfesta, men faktueli skeiva, útgangsstøðinum – grundgivið í ring fyri, at landsstýriskvinnan hevur borið lögtinginum skeivar upplýsingar:

“Landsstýriskvinnan upplýsti við 2. viðgerð av málinum, at hon hevði lisið frágreiðingina, og tí hevur landsstýriskvinnan – tá hon við 3. viðgerð av lögtingsmáli 59/2023 sigur, at hon ongar ábendingar hevur fingið um, at trupulleikar eru við langtíðarhaldførinum hjá Húsálánsgrunninum – givið Løgtinginum skeivar upplýsingar.”

Ein faktueli skeiv og tí ógild fyrirtreyt verður framsett og síðan ein niðurstøða gjørd, sum var niðurstøðan ein skilvíst neyðug fylgja av gildum fyrirtreytum.

Grundgevingin, sum sett verður fram, fyri at landsstýriskvinnan tilvitað skal hava sagt ósatt, er við beinleiðis endurgevingum:

1. Tað, sum stendur í frágreiðingini, “*kann ikki sigast vera annað enn ábendingar um at trupulleikar eru við fíggarliga haldførinum*”.
2. Landsstýriskvinnan “*hevði lisið frágreiðingina*”.
3. Landsstýriskvinnan segði: “[...] *sum nú er, so eru ikki ábendingar – havi eg ikki fingið ábendingar um, at trupulleikar eru við langtíðarhaldførinum hjá Bústøðum*”.
4. “[Tí] *hevur landsstýriskvinnan*” “*givið Løgtinginum skeivar upplýsingar*”.

Viðvíkjandi nr. 1 er *fyrst* at siga, at henda fyrirtreytin ikki snýr seg um *langtíðarhaldføri*. Hon er tí – hóast hon skuldi verið sonn – *óviðkomandi* fyri, um landsstýriskvinnan í sambandi við tær ítøkiligú útsagnirnar hevur sagt ósatt.

Talan er *harafturat* um eitt faktueli skeivt uppáhald. Við tað at uppáhaldið er faktueli skeivt, fellur øll grundgevingin til jarðar sum ógild.

Eftir at tað soleiðis við ógildari grundgeving er staðfest, at landsstýriskvinnan *hevur* givið lögtinginum skeivar upplýsingar, verður farið í holt við at grundgeva fyri, at landsstýriskvinnan ikki *bara* hevur givið lögtinginum skeivar upplýsingar, men at hon *eisini* hevur gjørt hetta *tilvitað*.

Við øvutari próvbyrðu fer lögtingsumsitingin nú – við eini væntan um tilætlan sum útgangsstøði – at meta, um nakað av tí, sum landsstýriskvinnan hevur borið fram, kann benda á, at hon *ikki* visti, at hon bar lögtinginum skeivar upplýsingar.

Víst verður nú til svarið hjá landsstýriskvinnuni til landsstýrismálanevndina tann 14. august 2024, har ið landsstýriskvinnan m.a. viðger hugtakið *langtíðarhaldføri*. Metingarstøðið fyri, um

landsstýriskvinnan *tilvitað* hefur borið lögtinginum skeivar upplýsingar, verður uttan nærri grundgeving kókað niður til:

“[...] um grundarlag er fyri at siga, at Landsgrannskoðanin, lögtingsgrannskoðararnir og landsstýriskvinnan tulka hugtakið ymiskt, og um hetta kann hava við sær ta niðurstøðu, at landsstýriskvinnan ikki var vitandi um, at hon gav Løgtinginum skeivar upplýsingar.”

Hetta metingarstöðið verður ikki bara tikið úr bláum lofti. Próvbyrðan verður eisini vend upp og niður, t.e., at útgangsstøðið er ein *væntan* um, at landsstýriskvinnan *tilvitað* bar lögtinginum skeivar upplýsingar, og spurt verður tí, um tað, sum landsstýriskvinnan sigur um hugtakið langtíðarhaldføri, *kann hava við sær ta niðurstøðu, at landsstýriskvinnan ikki var vitandi um, at hon gav Løgtinginum skeivar upplýsingar*. Hugsanin tykist at vera, at kann tað, sum landsstýriskvinnan segði um hugtakið langtíðarhaldføri, ikki hava við sær, at landsstýriskvinnan *ikki var vitandi*, so stendur útgangsstøðið óbroytt við: at landsstýriskvinnan *var vitandi*. Á henda hátt verður vikið frá tí grundleggjandi meginregluni um, at tað er tann, sum ákærir, sum fult og heilt skal lyfta próvbyrðuna, og tí verður rættartrygðin hjá landsstýriskvinnuni sett til vikis, um hon skal prógva, at hon *ikki tilvitað* hefur borið lögtinginum skeivar upplýsingar.

Løgtingsumsitingin skrivar á síðu 7 í uppritinum:

“Landsstýriskvinnan sigur, at hon leggur áleið tað sama í hugtakið, sum grannskoðaravirkið Januar hefur avmarkað tað til; eina greining av rakstrarúrsliti, fíggjarstøðu og gjaldføri framroknað til 2033.

Umrødda frágreiðingin hjá Januar er dagfest 8. mai 2024, tað vil siga eftir bæði 2. og 3. viðgerð av lögtingsmáli 59/2023, og í frágreiðingini verður eisini sagt, at grannskoðaravirkið metir hugtakið sum eina lýsing av hvørt Húsalánsgrunnurin megnar at halda fram við sínum virkseimi í tíðarskeiðnum 2023 – 2033, við teimum fortreytum, ið verða settar av leiðsluni hjá Húsalánsgrunninum. Allýsingin sum grannskoðaravirkið nýtir til at avmarka hugtakið í sambandi við frágreiðingini byggir tiskil partvís á tiltøk og stig, sum stýrið hefur sett í verk aftaná frágreiðingina hjá Landsgrannskoðanini ella fer at seta í verk umframt onnur viðurskifti.”

Tá ið landsstýriskvinnan segði seg leggja á leið tað sama í hugtakið langtíðarhaldførið sum Januar, sipaði hon fyrst og fremst til tað, sum Januar hevði víst á, at haldførið hjá eini fyrirtøku veldst um eina greining av *rakstrarúrsliti, fíggjarstøðu* og *gjaldføri*. Henda allýsingin samsvarar við boðini, sum landsstýriskvinnan og Umhvørvismálaráðið høvdu fingið frá stýrisformanninum í Bústøðum: at Bústaðir *megnaðu* at venda tí negativa rakstrinum og svara hvørjum sítt.

Júst hvat ið Januar roknaði út í haldførisgreiningini, er ikki partur av *allýsingini* av hugtakinum *langtíðarhaldføri*. Januar hugdi ítøkiliga eftir, um Bústaðir meгнаðu at halda fram við sínum virkseimi fram til 2033 við teimum fyrirtreytum, sum leiðslan hevði sett, og segði í tí sambandi í innganginum til haldførisgreiningina:

“Vit hava somuleiðis mett um fortreytirnar, og samanhildið hetta við tann kunnleika sum vit hava til samfelagsgongdina.”

Á hesum skilst, at tann ríkisgóðkendi grannskoðarin hevði mett um og svaraði fyri fyrirtreytunum, sum leiðslan hevði sett.

Umhvørvismálaráðið skal harafturat vísa á, at tað fyri málið um sannførið í útsøgnunum hjá landsstýriskvinnuni er óviðkomandi, at stig vóru tikin *aftan á frágreiðingina*, um tey vóru tikin undan 3. viðgerð av løgtingsmáli 59/2023, har ið landsstýriskvinnan segði seg ikki hava ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldførinum* hjá Bústøðum. Í tí sambandi er eisini umráðandi at skoyta uppí, at landsstýriskvinnan ikki bara legði sína kunning um *tikin* stig til grund, men eisini stig, sum *fóru* at verða tikin. Hetta gjørdi landsstýriskvinnan greitt á tingsins røðarapalli, samstundis sum hon segði seg ongar ábendingar hava um trupulleikar við *langtíðarhaldførinum* hjá Bústøðum.

Umhvørvismálaráðið skal at enda vísa á, at tann ríkisgóðkendi grannskoðarin seinni kemur eftir, at langtíðarhaldførið hjá Bústøðum er *nøktandi*, hóast hann *ikki* roknar inn allar teir ágóðar, sum stýrið í Bústøðum væntar sær av teimum rationaliseringum, sum stýrið hevur sett út í kortið og kunnað landsstýriskvinnuna og Umhvørvismálaráðið um. Tess betri grundir hevði landsstýriskvinnan fyri sínum útsøgnum um, at hon ikki hevði ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldførinum* hjá Bústøðum

Sagt verður á síðu 7-8 í uppritinum:

“Landsgrannskoðanin hevur í sínum svari til Landsstýrismálanevndina, dagfest 19. juni 2024, víst á ítøkilig viðurskifti í frágreiðingini, sum eftir teirra meting vóru týðiligar ábendingar um, at trupulleikar vóru við fíggjarliga haldførinum hjá Húsálánsgrunninum. Landsstýriskvinnan vísir hesum ikki aftur, men sigur seg vegna vantandi allýsing hava torført at hava eina støðu til útsøgnina hjá landsgrannskoðaranum um fleiri og týðiligar ábendingar um, at trupulleikar eru við langtíðarhaldførinum hjá Húsálánsgrunninum.”

Landsgrannskoðanin hevur í frágreiðingini við stakroyndum víst á trupulleikar við *ítøkiligum* verkætlanum, og í svarinum til landsstýrismálanevndina tann 19. juni 2024 *heldur* landsgrannskoðarin sjálvur, at hesi viðurskiftini geva *týðiligar ábendingar* um trupulleikar við *langtíðarhaldførinum* – ikki *fíggjarliga haldførinum*.

Talan er ikki bara um eina meting, men eina meting um langtíðaravleiðingar av eini støðulýsing. Ein slík meting veldst neyðturviliga um, hvørjar fyrirteytir ið annars lagðar verða til grund. At síggja til leggur landsgrannskoðarin – mótsett landsstýriskvinnuni og Umhvørvismálaráðnum – til grund, at trupulleikarnir, sum frágreiðingin varpar ljós á, *ikki* verða loftaðir. Landsstýriskvinnan legði *aðrar* fyrirteytir til grund, nevniliga, at trupulleikarnir vóru og fóru at verða loftaðir. Hetta tí at landsstýriskvinnan og Umhvørvismálaráðið longu høvdu umrøtt trupulleikarnar við Bústaðir, sum høvdu kunnað um, at neyðug stig vóru og fóru at verða tikin til at lofta trupulleikunum.

Á síðu 7 í uppritinum verður sagt um metingina hjá løgtingsgrannskoðaranum:

“Landsstýriskvinnan vísir hesum ikki aftur”

Aftur verður próvbyrðan vend upp og niður og rættartrygðin hjá landsstýriskvinnuni sett til viks. Hvør skal siga, at vísir landsstýriskvinnan ikki einum – fyri sannførið í útsøgnunum hjá landsstýriskvinnuni óviðkomandi – metingaruppáhaldi hjá landsgrannskoðaranum aftur, stendur hetta uppáhaldið við sum eintýtt satt útgangsstøði, og tí hevur landsstýriskvinnan sagt ósatt.

UMHVØRVISMÁLARÁÐIÐ

Umhvørvismálaráðið skal í fyrra lagi vísa á, at *landsstýriskvinnan* ikki skal vísa nøkrum uppáhaldi aftur fyri ikki at vera sek í hava borið løgtinginum skeivar upplýsingar. Tað liggur fult og heilt á tí, sum leggur landsstýriskvinnuna undir at hava borið løgtinginum skeivar upplýsingar at lyfta próvbyrðuna og prógva út um allan rímligan iva, at landsstýriskvinnan *hefur* borið løgtinginum skeivar upplýsingar.

Í seinna lagi skal Umhvørvismálaráðið *harafturat* vísa á, at tað ikki ber til at vísa eini *meting* um langtíðaravleiðingar aftur uttan at vita, hvørjar *fyrirtreytir* ið lagdar verða til grund fyri metingini.

Landsstýriskvinnan setti fram sína *egnu* meting, sum bygdi á alla hennara tøku vitan, m.a. ta fyrirtreyt, at hon og Umhvørvismálaráðið longu høvdu umrøtt trupulleikarnar sambært frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini við Bústaðir, sum høvdu sannført tey um, at neyðug stig vóru og fóru at verða tikin til at lofta trupulleikunum.

Tað undrar Umhvørvismálaráðið, at hildið verður upp á – uttan fyrilit fyri ymiskum fyrirtreytum – at *metingin* hjá landsstýriskvinnuni um framtíðarviðurskiftir var tilvitað ósonn. Sleppir løgtingsumsitingin øllum vanligum próvkrøvum og letst at hava grundarlag fyri at gera objektivar niðurstøður um sannførið í metandi útsøgnum um framtíðarviðurskiftir, sum geva sera stórt rúm fyri meting, verður rættartrygðin hjá landsstýriskvinnuni vissuliga sett til vikis.

Um orðaskiftið undir 2. og 3. viðgerð skripar løgtingsumsitingin á síðu 8 í uppritinum:

“Fíggjarliga haldførið grunsins var snúningsásin undir orðaskiftinum við bæði 2. og 3. viðgerð, og fleiri ferðir varð spurt um og víst á, hvat sipað varð til í frágreiðingini hjá Landsgrannskoðanini, tá ført varð fram, at trupulleikar vóru við fíggjarliga haldførinum hjá grunninum. Landsstýriskvinnan gjørdi heldur ikki í svari sínum til løgtingsgrannskoðararnar, dagfest 11. apríl 2024, vart við, at hon hevði eina aðra tulkning av hugtakinum, tá hon segði soleiðis: “Eg havi í mínum samskifti við stýrið frá fyrsta degi lagt stóran dent á, at raksturin eigur at vera skynsamur og langtíðar haldførir.” Hetta sama endurtók landsstýriskvinnan av tingsins røðarapalli undir 2. viðgerð, tá hon í røðu síni viðgjørði frágreiðingina hjá Landsgrannskoðanini og skrivið frá løgtingsgrannskoðarunum.”

Aftur verður farið óneyvt um hugtøkini *fíggjarligt haldføri* og *langtíðarhaldføri*, sum var talan um eitt og sama hugtak.

Staðfest verður nú, at landsstýriskvinnan við eitt ávíst høvi *ikki* gjørdi vart við, at hon hevði eina *aðra* tulkning av hugtakinum *langtíðarhaldføri* enn onkur, sum undir orðaskiftinum undir 2. og 3. viðgerð skal hava “*víst á, hvat sipað varð til í frágreiðingini hjá landsgrannskoðanini, tá ført varð fram, at trupulleikar vóru við fíggjarliga haldførinum hjá grunninum*”.

Tað er Umhvørvismálaráðnum ógreitt, hvat ið røð verður fram undir, men tað ber ikki til at úrleiða nakað burtur úr, at landsstýriskvinnan við eitt ávíst høvi *ikki* gjørdi vart við, at hon hevði hevði eina aðra tulkning, enn onkur annar við eitt annað høvi hevði havt. Aftur hómast tann øvuta próvbyrðan, og lagt tykist at verða til grund, at gjørdi landsstýriskvinnan *ikki* við eitt ávíst høvi vart við, at hon hevði *aðra* tulkning, enn onkur *annar* við eitt annað høvi hevði havt, so má hon lata sær lynda, at mett verður um sannførið í hennara útsøgnum í mun til tulkningina hjá onkrum *øðrum*. Aftur verður rættartrygðin hjá landsstýriskvinnuni sett til vikis.

Í svarinum tann 11. apríl 2024 svaraði landsstýriskvinnan einum skrivi frá lögtingsgrannskoðarunum dagfestum 13. mars 2024, har ið teir søgdu seg stúra fyri *fíggjarliga haldförinum* hjá Bústøðum og kunnaðu landsstýriskvinnuna um, at teir fóru at heita á grannskoðaran hjá Bústøðum um at gera eina skjóta grannskoðan av roknskapinum fyri 2023 og eina víðkaða grannskoðan av fíggjarstøðuni hjá grunninum umframt *langtíðargjaldføriss- og fíggjarætlan*. Tann endurgivna útsøgnin hjá landsstýriskvinnuni snúði seg ikki um nakra tulling. Landsstýriskvinna kunnaði bara lögtingsgrannskoðararnar um, at hon móttvegis stýrinum hevði lagt stóran dent á, at raksturin hjá Bústøðum skuldi vera skynsamur og haldførur í longdini.

Á síðu 8 í uppritinum verður sagt:

“At vísa á eina eftirfylgjandi allýsing av hugtakinum í grannskoðarafrágreiðingini hjá Januar tann 8. mai 2024 sum grundarlag fyri, hvat tosað varð um, tá kjakast varð um fíggjarliga haldførið hjá Húsálansgrunnin í Løgtinginum 17. apríl og 2. mai, verður ikki mett at kunna hava við sær ta niðurstøðu, at landsstýriskvinnan ikki visti, at upplýsingarnar, sum hon gav lögtinginum vóru skeivar.”

Hóast próvbyrðan ongantið er lyft, verður nú staðfestandi lagt til grund – aftur við støði í *øvutari* próvbyrðu – at upplýsingarnar, sum landsstýriskvinnan bar lögtinginum, vóru skeivar, og farið verður til næsta stig: at *meta* um, um landsstýriskvinnan *visti*, at upplýsingarnar vóru skeivar.

Tá ið staðfest verður, at landsstýriskvinnan *visti* til allýsingina hjá Januar av langtíðarhaldføri *“sum grundarlag fyri, hvat tosað varð um, tá kjakast varð um fíggjarliga haldførið hjá Húsálansgrunninum í lögtinginum 17. apríl og 2. mai”*, er tað skeivt. Landsstýriskvinnan hevur ikki *víst* til allýsingina hjá Januar *“sum grundarlag fyri, hvat tosað varð um, tá kjakast varð um fíggjarliga haldførið hjá Húsálansgrunninum í lögtinginum”*. Burtur úr hesum skeiva upphaldinum verður síðan úrleitt, at hetta *ikki* verður *“mett at kunna hava við sær ta niðurstøðu, at landsstýriskvinna ikki visti, at upplýsingarnar, sum hon gav lögtinginum vóru skeivar”*. Aftur er próvbyrðan vend upp og niður: Landsstýriskvinnan skal at síggja til prógva, at hon *ikki* *visti*, at upplýsingarnar, sum hon gav lögtingum vóru skeivar.

Landsstýriskvinnan skal einki prógva. Tað liggur fult og heilt á tí, sum leggur landsstýriskvinnuna undir tilvitað at hava borið lögtinginum skeivar upplýsingar, at lyfta próvbyrðuna og prógva út um allan rímligan iva, at landsstýriskvinnan tilvitað hevur borið lögtinginum skeivar upplýsingar. Aftur verður rættartrygdin hjá landsstýriskvinnuni sett til vikis.

Á síðu 8 í uppritinum verður sagt:

“Landsstýriskvinnan hevur bæði undir orðaskiftinum og í frágreiðingini víst á, at Landsgrannskoðanin hevur ikki staðfest at trupulleikar eru við langtíðarhaldförinum hjá Húsálansgrunninum, og at tað ikki er Landsgrannskoðanin men lögtingsgrannskoðararnir, sum stúra fyri fíggjarliga haldförinum hjá Húsálansgrunninum, og at teir sum liður í framhaldandi viðgerðini av málinum høvdu biðið grannskoðaran hjá Bústøðum kanna langtíðarhaldføri hjá Húsálansgrunninum.”

Landsstýriskvinnan hevur *víst* á, at *frágreiðingin* hjá landsgrannskoðanini einki segði um *langtíðarhaldføri*. Frágreiðingin fekk tó lögtingsgrannskoðararnir at stúra fyri, at trupulleikar vóru við langtíðarhaldförinum hjá Bústøðum. Landsstýriskvinnan segði *seg* ikki hava ábendingar um

UMHVØRVISMÁLARÁÐIÐ

trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum* hjá Bústøðum, m.a. tí at hon og Umhvørvismálaráðið høvdu samskipt við Bústaðir og stýrisformannin, sum hevði sannført tey um, at neyðug stig vóru og fóru at verða tikin til at lofta trupulleikunum. Tí hevði landsstýriskvinnan *aðra* fatan enn løgtingsgrannskoðararnir, og hon metti *ikki* trupulleikarnar, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini hevði givið eina støðulýsing av, at geva ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum* hjá Bústøðum.

Hildið verður fram á síðu 8 í uppritinum:

“Spurningurin er, um hetta kann hava týðning fyri metingina av, hvat landsstýriskvinnan metti seg hava fingið at vitað.”

Aftur vendir próvbyrðan upp og niður. Spurt verður, um tað, sum landsstýriskvinnan hevur víst á, kann *hava týðning fyri metingina* – hvør skal siga, um *landsstýriskvinnan* við hesum hevur gjørt sannlíkt, at hon ikki visti betri. Men tað er ikki landsstýriskvinnan, sum skal prógva seg óseka. Próvbyrðan liggur *fullt og heilt* á tí, sum skuldsetur hana fyri revsivert lógarbrot.

Sagt verður:

Í fyrsta lagi skal viðmerkjast, at klagan snýr seg ikki um, um landsstýriskvinnan hevði fingið upplýsingar um, at tað vóru staðfestir trupulleikar við haldfórinum, men um hon hevði fingið ábendingar um hetta.”

Landsstýrismálanevndin er ikki ein kærmyndugleiki, og tí er tað, eftir at nevndin hevur tikið eitt mál til viðgerðar, óviðkomandi, hvat ið klagan snýr seg um. Landsstýrismálanevndin skal leyst av kæruni kanna, um tað er prógvað út um allan rímiligan iva, at landsstýriskvinnan tilvitað hevur sagt ósatt.

Svarið upp á spurningin, um trupulleikarnir, sum landsgrannskoðanin hevði víst á í síni frágreiðing, góvu *ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum* hjá Bústøðum, veldst enn sum áður neyðturviliga um, hvat ið meint varð við *langtíðarhaldfóri*, og – *serliga* – hvørjar fyritleytir ið lagdar vórðu til grund fyri metingini. Landsstýriskvinnan legði – sum hon visti á undir 3. viðgerð av løgtingsmáli 59/2023 – til grund, at hon og Umhvørvismálaráðið høvdu umrøtt trupulleikarnar, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini hevði varpað ljós á, við Bústaðir, og at stýrisformaðurin hevði greitt landsstýriskvinnuni og Umhvørvismálaráðnum frá, at neyðug stig vóru og fóru at verða tikin til at lofta trupulleikunum. Tí hevði landsstýriskvinnan ikki somu meting sum tey, sum vildu vera við, at trupulleikarnir, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini hevði varpað ljós á, *í sær sjálvum* góvu ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum* hjá bústaðafelagnum. Metingin hjá landsstýriskvinnuni var fullt legitim og grundað á hennara tøku vitan, og einki grundarlag er fyri at staðfesta, at landsstýriskvinnan tilvitað gav løgtinginum skeivar upplýsingar.

Hildið verður fram á síðu 8 í uppritinum:

“Um tað, at víst verður til, at tað eru løgtingsgrannskoðararnir, og ikki Landsgrannskoðanin, sum stúra fyri fíggarliga haldfórinum, er at siga, at Landsgrannskoðanin vegna Løgtingið stendur fyri roknskapargrannskoðanini og hevur eisini sum uppgávu at virka sum skrivari og stuðla løgtingsgrannskoðarunum í arbeiði teirra, sum er skipað í serstakari løgtingslóg.”

UMHVÖRVISMÁLARÁÐIÐ

Landsstýriskvinnan hefur ekki víst til, “at tað eru lögtingsgrannskoðararnir, og ikki landsgrannskoðanin, sum stúra fyri fíggarliga haldfórinum”. Landsstýriskvinnan hefur víst á, at tað vóru lögtingsgrannskoðararnir, sum søgdu seg stúra fyri langtíðarhaldfórinum og tí høvdu biðið Januar um eina frágreiðing, men at frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini *ikki* umrøddi langtíðarhaldfóri. Hvørt landsgrannskoðarin sjálvur stúrir fyri langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum, er málinum um sannførið í útsøgnunum hjá landsstýriskvinnuni óviðkomandi.

Løgtingsumsitingin heldur fram á síðu 8 í uppritinum:

“Tá lögtingsgrannskoðararnir í skrivinum til landsstýriskvinnuna siga seg stúra fyri fíggarliga haldfórinum hjá Bústøðum, tekur hetta sjálvsagt støði í upplýsingunum í frágreiðingin, sum Landsgrannskoðanin hefur gjørt eftir umbøn frá teimum. Henda stúran kann tí ikki viðgerast á annan hátt enn í beinleiðis samanhangi við, hvat stendur í frágreiðingin hjá Landsgrannskoðanini.”

Tað er málinum um sannførið í útsøgnunum hjá landsstýriskvinnuni óviðkomandi, um stúranin hjá lögtingsgrannskoðarunum *tók støði* í og bara kundi viðgerast í samanhangi við tað, sum stóð í frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini. Landsstýriskvinnan hevði *ikki* somu stúran. Tann vantandi stúranin hjá landsstýriskvinnuni komst m.a. av tí sannroynd, at hon vegna samskiftið hjá sær sjálvari og Umhvørvismálaráðnum við stýrisformannin og stýrið í Bústøðum legði til grund, at trupulleikarnir, sum frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini hevði varpað ljós á, vóru í ferð við og fóru at verða loftaðir, og at talan tí *ikki* fór at gerast um langtíðarhaldfóristrupulleikar.

Løgtingsumsitingin heldur fram á síðu 8-9 í uppritinum:

“Við 2. viðgerð upplýsti landsstýriskvinnan sum áður nevnt, at hon hevði lisið frágreiðingina hjá Landsgrannskoðanini, og tí má staðfestast, at landsstýriskvinnan eisini visti, hvat stóð í frágreiðingin um nevndu viðurskipti, sum lögtingsgrannskoðararnar bygdu sína stúran á.”

Her gevur lögtingsumsitingin seg beint fram í holt við at *prógva*, at landsstýriskvinnan hevði lisið frágreiðingina. Landsstýriskvinnan ásannaði fleiri ferðir trupulleikarnar, sum lýstir vóru í frágreiðingin, og segði seg hava umrøtt teir við Bústaðir, sum høvdu sannført hana um, at teir vóru og fóru at verða loftaðir, og at talan tí *ikki* fór at gerast um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá bústaðafelagnum.

Útsagnirnar hjá landsstýriskvinnuni á tingsins røðarapalli snúðu seg um, at hon – samstundis sum hon greitt hevði ásannað trupulleikarnar, sum landsgrannskoðanin í síni frágreiðing hevði varpað ljós á – *ikki* metti seg at *hava ábendingar* um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum. Útsøgnin hjá landsstýriskvinnuni bygdi á eina legitima meting av, um støðulýsingin sambært frágreiðingin hjá landsgrannskoðanini í sær sjálvari gav ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá bústaðafelagnum. Við tað at landsstýriskvinnan legði til grund og kunnaði tingið um, at stýrið longu var farið undir at loysa trupulleikarnar og hevði sannført hana og Umhvørvismálaráðið um, at trupulleikarnir vóru og fóru at verða loftaðir, metti landsstýriskvinnan seg *ikki* at hava ábendingar um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum.

Á síðu 9 í uppritinum verður skrivað:

“Tað er tí fatanin, at landsstýriskvinnan við frágreiðingin hjá Landsgrannskoðanini fekk ábendingar um, at trupulleikar vóru við

UMHVØRVISMÁLARÁÐIÐ

langtíðarhaldfórinum hjá Húsálánsgrunninum, og at hon visti hetta, tá hon við 3. viðgerð segði seg ekki hava fingið ábendingar um trupulleikar við haldfórinum hjá Húsálánsgrunninum.”

Við orðinum tí tykist her at verða sipað til onkrar frammanundan framsettar gildar fyrirteytir við eini neyðugari fylgju, men ongar slíkar gildar fyrirteytir eru framsettar. Talan er tí um eitt ógrundað uppáhald – fyrst um, at landsstýriskvinnan *fekk* ábendingar um trupulleikar við *langtíðarhaldfórinum* hjá Bústøðum, og síðan um, at hon *visti* hetta. Henda samanumtøkan byggir tí, sum niðurstøðurnar omanfyri, á øvuta próvbyrðu: Landsstýriskvinnan hevur at síggja til ikki sannført løgtingsumsitingina um, at hon *ikki* tilvitað gav lögtingum skeivar upplýsingar, og tí ger løgtingsumsitingin við støði í øvutari próvbyrðu ta niðurstøðu, “*at landsstýriskvinnan við frágreiðingini hjá Landsgrannskoðanini fekk ábendingar um, at trupulleikar vóru við langtíðarhaldfórinum hjá Húsálánsgrunninum, og at hon visti hetta*”.

Tað er *fatanin*, skripar løgtingsumsitingin, sum var talan um eina algilda fatan, sum eingin ósemja fær verið um. Hetta er bæði ógrundað og faktueli skeivt. Tað var *ikki* fatanin hjá landsstýriskvinnuni, sum hevði fullan rætt til at meta um spurningin eftir síni egnu fatan og síni tøku vitan.

At enda verður sagt á síðu 9 í uppritinum:

“Landsstýriskvinnan í umhvørvismálum gav, tá hon við 3. viðgerð av løgtingsmáli 59/2023 segði, at hon ongar ábendingar hevði fingið um trupulleikar við langtíðarhaldfórinum hjá Bústøðum, tilvitað Løgtinginum skeivar upplýsingar og breyt harvið § 5, stk. 2 í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins.”

Henda niðurstøðan hjá løgtingsumsitingini er – vísandi til gjøgnumgongdina omanfyri – neyðturviliga líka ógild sum tær ógildu niðurstøðurnar, sum hon tekur saman um.

Samanumtikið

Omanfyri hevur Umhvørvismálaráðið víst á, at grundgevingar hjá løgtingsumsitingini ikki halda, og at próvbyrðan vendir øvut. Í báðum førum er avleiðingin, at rættartrygdin hjá landsstýriskvinnuni verður sett til viks.

Umhvørvismálaráðið skal minna á, at eftirlitsuppgávan hjá landsstýrismálanevndini sambært § 38, stk. 1, í stýrisskipanarlógini er av *rættarligum* slag, og at niðurstøðan hjá nevndini tí skal vera lögfrøðiliga røtt. Landsstýriskvinnan er lögð undir at hava brotið § 5, stk. 2, í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins. Skal landsstýrismálanevndin kunna gera ta niðurstøðu, at landsstýriskvinnan hevur brotið hesa ásetingina, og at grundarlag tí er fyri at revsa landsstýriskvinnuna, skal hon kunna leggja til grund:

- 1) at tað er prógvað út um allan rímiligan ella grundaðan iva,
- 2) at landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni
- 3) hevur sagt ósatt fyri tingingum.

Tað er í hesum sama viðfangi umráðandi at minna á, at landsstýriskvinnan á ongan hátt skal prógva, at hon *ikki* tilvitað hevur sagt ósatt fyri lögtinginum, og at tann øvuta próvbyrðan, sum gongur aftur í uppritinum hjá løgtingsumsitingini, er eitt álvarsligt álop á rættartrygdina hjá landsstýriskvinnuni.

UMHVÖRVISMÁLARÁÐIÐ

Tá ið landsstýrismálanevndin skal meta, um eitt landsstýrisfólk á revsiverdan hátt hefur brotið sannfærisskylduna sambært revsiásetingini í § 5, stk. 2, í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins, liggur tað á nevndini at lyfta próvbyrðuna fyri at kunna staðfesta, um landsstýrisfólkið í roynd og veru hefur brotið hana. Tað merkir, at landsstýrismálanevndin skal prógva, at eitt slíkt brot er farið fram. Landsstýrisfólkið hefur onga skyldu at prógva, at tað *ikki* hefur brotið sannfærisskylduna. At tað er tann, sum setur fram ákæru um revsiverd brot, sum skal prógva sítt upphald, er ein týðandi rættartrygdargarantiur og endurspeglar vanligar revsi- og próvrættarligar meginreglur. Skal landsstýrismálanevndin gera eina niðurstøðu um, at eitt landsstýrisfólk hefur brotið sannfærisskylduna, skal nevndin tí prógva hetta út um allan rímiligan iva.

Fyribilsniðurstøðan prógvar ikki, at landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni hefur borið løgtinginum skeivar upplýsingar. Tvørturímóti hefur landsstýriskvinnan víst á:

- at hennara útsagnir á tingsins røðarapalli eru tiknar úr røttum samanhangi,
- at hennara útsagnir *ikki* burturav sipaðu til frágreiðingina hjá landsgrannskoðanini,
- at hon gjørði tinginum greitt, hvørjar fyritleytingar fyri hennara útsøgnum vóru: at stýrið longu hevði og fór at taka neyðug stig til at lofta trupulleikunum, sum frágreiðingin hevði varpað ljós á, og
- at hon og Umhvørvismálaráðið vóru kunnað um, at langtíðarhaldfærið hjá Bústøðum við hesum fyritleytingum var nøktandi.

Endamálið við eftirlitsskylduni hjá landsstýrismálanevndini er í hesum førinum at gera *próvligar og rættarligar* metingar til at staðfesta, um grundarlag er hjá løgtinginum ella lögmanni at reisa ákæru sambært § 9, stk. 1, í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins, og draga landsstýriskvinnuna til svars fyri brot á revsiásetingina í § 5, stk. 2, í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins. Umhvørvismálaráðið skal tí minna á, at *allur* rímiligur ella grundaður ivi sambært grundleggjandi meginreglum fyri rættartrygd eigur at verða roknaður landsstýriskvinnuni til fyrimumar.

Umhvørvismálaráðið skal at enda strika undir, at við tað, at málið snýr seg um møguligt brot á revsiásetingina í § 5, stk. 2, í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins, eru í fyrstu atløgu bara tvær møguligar niðurstøður. Annaðhvørt metir nevndin, at tað *er* prógvað út um allan rímiligan iva, at landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni hefur borið løgtinginum skeivar upplýsingar, ella metir nevndin *ikki*, at tað er prógvað út um allan rímiliga iva, at landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni hefur borið løgtinginum skeivar upplýsingar. Metir nevndin tað fyrra, skal hon halda fast við fyribilsniðurstøðuna, og metir hon tað seinna, skal hon vraka hana. Í so máta finst eingin millumloyn, tá ið talan er um møguligt brot á eina revsiáseting.

Vrakar nevndin fyribilsniðurstøðuna, má hon í seinna lagi annaðhvørt sleppa málinum ella – um hon framvegis hefur *illgruna* um, at landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni hefur borið løgtinginum skeivar upplýsingar – heita á løgtingsforkvinnuna um at seta ein óheftan kanningarstjóra at kanna málið og gera løgtinginum eina frágreiðing.

Umhvørvismálaráðið mælir í fyrra lagi landsstýrismálanevndini til at sleppa málinum, vísandi til, at tað *ikki* er prógvað – enn minni út um allan rímiligan iva – at landsstýriskvinnan tilvitað ella av grovum ósketni hefur borið løgtinginum skeivar upplýsingar. Skuldi landsstýrismálanevndin *kortini* framvegis havt *illgruna* um, at landsstýriskvinnan kann dragast til svars, t.e. *revsast*, fyri at hava brotið § 5, stk. 2, í løgtingslóg um ábyrgd landsstýrisins, skal Umhvørvismálaráðið í seinna

UMHVØRVISMÁLARÁÐIÐ

lagi staðiliga heita á nevndina um at fáa lögtingsforkvinnuna at seta ein kanningarstjóra at kannna og gera lögtinginum eina frágreiðing um málið sum fyriskrivað í § 38, stk. 2, í stýrisskipanarlógini.

Umhvørvismálaráðið, 7. októbur 2024



Ingilín D. Strøm
Landsstýriskvinna



Póli E. Egholm
aðalstjóri